

**TŘETÍ PERIODICKÁ ZPRÁVA O PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ VYPLÝVAJÍCÍCH
Z EVROPSKÉ CHARTY REGIONÁLNÍCH ČI MENŠINOVÝCH JAZYKŮ
V ČESKÉ REPUBLICE**

Obsah

Úvod	3
Část I.	5
I. 1. Podpora regionálních či menšinových jazyků jako součásti kulturního dědictví ČR	5
I. 2. Legislativa ve vztahu k Chartě – Rada, výbory pro národnostní menšiny, vzdělání v jazycích národnostních menšin, dvojjazyčné názvy	10
I. 2. 1. Rada vlády pro národnostní menšiny	10
I. 2. 2. Novelizace zákona o obcích	10
I. 2. 3. Vzdělávání a národnostní menšiny	11
I. 2. 4. Dvojjazyčné názvy	12
I. 3. Ochrana a podpora německého a romského jazyka, včetně podmínek pro jejich užívání ve veřejném životě	13
I. 3.1. Německý jazyk	13
I. 3.2. Romský jazyk	15
I. 4. Výsledky sčítání lidu v roce 2011	16
I. 4. 1. Příslušnost k národnosti - srovnání výsledků sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011	16
I. 4. 2. Sčítání lidu v roce 2011 a jednotlivé národnostní menšiny	18
I. 4. 3. Mateřský jazyk ve sčítání lidu v roce 2011	23
I. 5. K doporučením z druhého monitorovacího cyklu	23
Část II.	27
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	27
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	27
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	27
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	27
d) Podpora užívání menšinových jazyků	27
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	27
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	28
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	28
h) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	28
i) Mezistátní výměny	28
Odstranění (ochrana/zasahování proti) diskriminace menšinových jazyků	28
Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami	29
Konzultační mechanismy	29
Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	30
Část III.	31
Článek 8 – Vzdělávání	31
Předškolní vzdělávání	31
Základní vzdělávání	32
Střední vzdělávání a technické a odborné vzdělávání	35
Vzdělávání na vysokých školách	37
Vzdělávání dospělých a další vzdělávání	39
Výuka historie a kultury	40
Vzdělávání učitelů	40
Povinnost dozoru a podávání zpráv	41
Česká školní inspekce	41
Článek 9 – Soudní orgány	42
Užívání menšinových jazyků v trestním řízení	42
Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení	42
Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech	42
Platnost právních listin	43
Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby	43
Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků	43
Informování mluvčích regionálních či menšinových jazyků o konání voleb nebo místního referenda v jazycích národnostních menšin veřejnou správou	44
Užívání tradičních místopisných názvů	45
Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách	45
Překlady a tlumočení	45

Užívání nebo přijímání příjmení v regionálních či menšinových jazycích	45
Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky	46
Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi	46
Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích.....	50
Podpora vydávání tiskovin	50
Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí	51
Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení	51
Podpora zpřístupňování děl a podpora akcí v menšinových jazycích	52
Účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností	53
Shromažďování a archivování děl v regionálních nebo menšinových jazycích.....	54
Kulturní aktivity v dalších regionech	55
Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí	56
Článek 13 – Hospodářský a společenský život	57
Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků	57
Článek 14 – Přeshraniční výměny	58
Podpora přeshraniční spolupráce	58

Seznam tabulek

1	Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za sledované období	5
2	Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za sledované období	6
3	Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo kultury)	6
4	Výše dotace v Programu podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy za sledované období	7
5	Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)	8
6	Výše dotace na podporu romských žáků středních škol za sledované období	8
7	Dotiční program implementace Charty ve sledovaném období	8
8	Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích)	13
9	Obyvatelstvo ČR podle výlučné národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů; Český statistický úřad, 1992, 2002, 2012)	17
10	Počet přihlášení se k běloruské a vietnamské národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů; Český statistický úřad, 1992, 2002, 2012)	17
11	Přihlášení se k dvojí národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů 2011, Český statistický úřad)	17
12	Příslušnost k národnosti ve statutárních městech (zdroj ČSÚ 2011)	21
13	Příslušnost k národnosti po krajích (zdroj ČSÚ 2011)	22
14	Přihlášení se k mateřskému jazyku ve sčítáních lidu v letech 1991, 2001 a 2011 (excerpce podle jazyků)	23
15	Počty dětí v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím ve školním roce 2013/2014	31
16	Seznam základních škol, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení MŠMT	32
17	Školy, kde se vyučuje v bilingvním programu v němčině	32
18	Členění podle kraje - podíl žáků učících se německý jazyk (ze žáků učících se cizí jazyk)	33
19	Základní školy s polským jazykem vyučovacím	34
20	Počty žáků ve středních školách s německým jazykem vyučovacím	36
21	Střední školy s polským vyučovacím jazykem	36
22	Vysokoškolské studijní programy zaměřené na vybrané menšinové jazyky (akademický rok 2013/2014)	37
23	Hlavní priority z hlediska zvýšení spravedlivosti ve vzdělávání	41
24	Přehled dotací v programu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za sledované období	51
25	Dotace na nákupy knih v němčině, polštině a slovenštině za sledované období	52
26	Podpora zahraničních aktivit prostřednictvím Ministerstva kultury (za sledované období)	56

Seznam grafů

1	Dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za sledované období	5
2	Dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za sledované období	6
3	Dotace v Programu podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy za sledované období	7
4	Zastoupení jednotlivých tematických okruhů za sledované období	9
5	Dotace v programu podle jazyků za sledované období	9
6	Počet projektů podle za sledované období podle jazyků	9
7	Ostatní národnosti (1991-2011; včetně dvojího přihlášení, bez přihlášení se k slezské a moravské národnosti))	16
8	Národnost neuvedena (1991-2011)	16

Úvod

Česká republika ratifikovala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“) dne 15. listopadu 2006. Při ratifikaci bylo učiněno prohlášení, kterým se ČR zavazuje aplikovat v souladu s čl. 2 odst. 2 a 3 odst. 1 Charty vybraná ustanovení její části III. Pro ČR vstoupila Charta v platnost podle čl. 19 odst. 2 dne 1. března 2007. Téhož dne byla také zveřejněna ve Sbírce mezinárodních smluv ČR pod č. 15/2007.

Článek 15 Charty stanoví, že smluvní strana bude pravidelně předkládat generálnímu tajemníkovi Rady Evropy periodické zprávy o plnění přijatých závazků. ČR předložila dne 30. dubna 2008 ve Štrasburku První periodickou zprávu,¹ poté, co ji schválila vláda dne 25. února 2008 usnesením č. 172.² Výbor expertů Charty posléze spolu se sekretariátem Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“) uspořádal v rámci monitorovacího procesu k Chartě v prosinci 2008 monitorovací návštěvu ČR, během níž absolvoval slyšení zástupců národnostních menšin, samospráv a příslušných úřadů státní správy. Na základě První periodické zprávy a informací obdržených v průběhu monitorovací návštěvy výbor expertů Charty připravil pro Výbor ministrů Rady Evropy vlastní hodnotící zprávu a zveřejnil ji dne 9. prosince 2009.³ Zpráva obsahuje hodnocení, jakým způsobem Česká republika plní závazky dané Chartou.

Podle článku 16 Charty sekretariát Rady předložil vládě dne 26. srpna 2009 návrh Komentáře České republiky k hodnotící zprávě Výboru expertů.⁴ Komentář byl zpracován sekretariátem Rady a připomínkován jejími členy, tj. zástupci orgánů veřejné správy i zástupci národnostních menšin. Posléze, po schválení vládou, která k němu přijala dne 26. srpna 2009 usnesení č. 1060,⁵ byl Ministerstvem zahraničních věcí předán Radě Evropy. Výbor ministrů nato adresoval vládě ČR pět doporučení stran plnění závazků vyplývajících z Charty.⁶ Ta obsahují požadavek na podporu informovanosti a tolerance vůči příslušným regionálním či menšinovým jazykům a kulturám, a to jak v obecných učebních osnovách na všech vzdělávacích stupních, tak i v médiích, přičemž zvláštní péči je zapotřebí věnovat ochraně a rozvoji romštiny a němčiny a vytvářet příznivé podmínky pro jejich používání ve veřejném životě. Zvláštní pozornost Výbor také věnoval výborům pro národnostní menšiny v obcích a jejich pravomocem v otázce vzdělávání a dvojjazyčnosti názvů a označení. Vláda by měla podpořit zpřístupnění výuky ve slovenštině, romštině a němčině a zajistit, aby používání romštiny ve školách nebylo zakazováno či mu nebyly kladeny překážky.

Dle článku 15 Charty předložila Česká republika v předepsaném tříletém intervalu Druhou periodickou zprávu o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v ČR. Zpráva byla zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž působnosti spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samosprávy, poznatků členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a monitoringu sekretariátu Rady. Zpráva byla projednána Radou dne 22. března 2011. V roce 2012 následovalo sestavení Komentáře ČR ke Druhé zprávě Výboru expertů Charty a jeho schválení vládou.

Ve dnech 16. - 20. ledna 2012 vykonala Komise expertů k Chartě závěrečnou monitorovací návštěvu v ČR, během níž se setkala se zástupci veřejné správy a národnostních menšin. Předmětem jednání byla v první řadě situace ohledně instalace dvojjazyčných označení obcí

¹ https://web2006.vlada.cz/assets/ppov/rnm/aktuality/iii_periodicka_zpravacharta_1_def_1.pdf

² [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/39909E31305F4009C125756A0061F64C/\\$FILE/172%20uv080225.0172.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/39909E31305F4009C125756A0061F64C/$FILE/172%20uv080225.0172.pdf)

³ http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/CzechECRML1_en.pdf

⁴ https://10.5.0.16/assets/ppov/rnm/aktuality/III_komentar_opravy_msmt_000.pdf

⁵ [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/17B5C1876A77ADE5C125761D0033CA07/\\$FILE/1060%20uv090826.1060.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/17B5C1876A77ADE5C125761D0033CA07/$FILE/1060%20uv090826.1060.pdf)

⁶ ECRML (2009)7: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/CzechECRML1_en.pdf

a jejich částí a veřejných budov, polské národnostní školství, postavení romštiny ve vzdělávacím procesu, sčítání lidu v roce 2011 a novelizace zákona o obcích, resp. otázka zřizování Výborů pro národnostní menšiny (dále jen „Výbor“).

Třetí periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byla opět zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž působnosti spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samosprávy, poznatků členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a monitoringu sekretariátu Rady. Zpráva byla projednána Radou dne 20. května 2014, Rada svým usnesením (č. 145) doporučila svému předsedovi, aby návrh po vypořádání meziresortního připomínkového řízení předložil vládě k projednání.

Část I.

I. 1. Podpora regionálních či menšinových jazyků jako součásti kulturního dědictví ČR

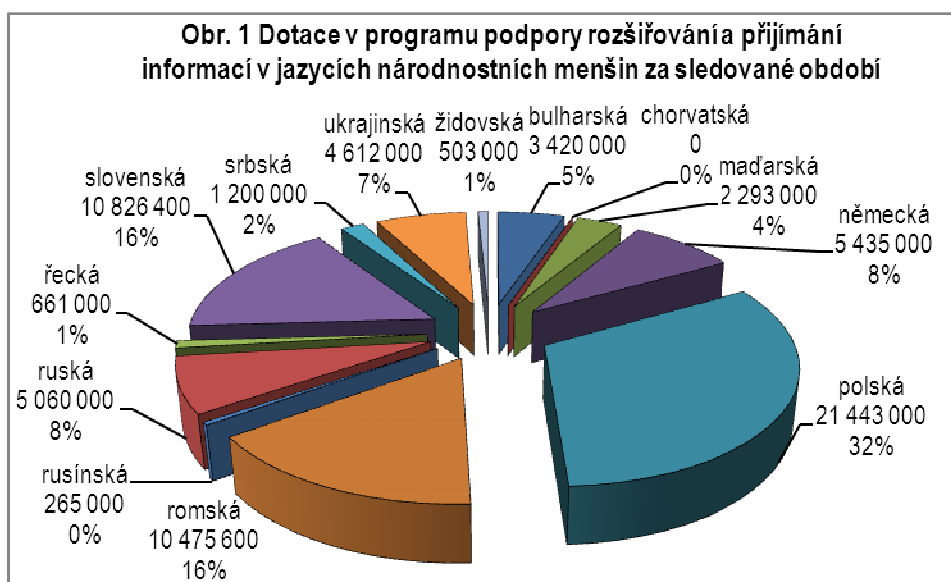
Na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších úprav, Ministerstvo kultury administruje tři dotační programy dotýkající se v různé míře menšinových jazyků, na něž jsou každoročně vyčleňovány prostředky ze státního rozpočtu. Podíl dotace zpravidla dosahuje 70 % na celkovém rozpočtu projektu. Tento podíl je v mimořádných případech zvyšován až na 100 %.

- Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

V rámci tohoto programu je na základě předložených projektů podporováno vydávání periodického tisku v jazycích národnostních menšin nebo výroba programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin. V letech 2008 a 2009 bylo ze státního rozpočtu vynakládáno na tento účel ročně 30 mil. Kč, v roce 2010 byly kvůli finanční krizi prostředky zkráceny na 23 847 tis. Kč. Ve sledovaném období kolísala celková výše dotace v závislosti na možnostech státního rozpočtu v následujících částkách:

Tab. 1 Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	počet projektů				cca průměr na přihlášený projekt (Kč)
		celkem přihlášených	z toho oceněných	nových proti předchozímu roku	neoceněných	
2011	28 571 000	34	29	4	5	840 000
2012	21 929 000	36	26	7	10	609 000
2013	15 694 000	32	22	0	10	490 000

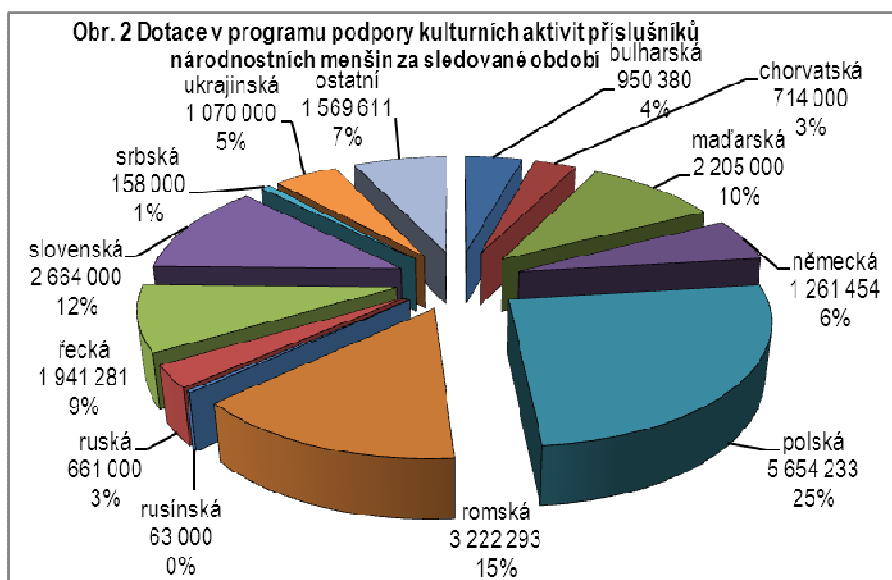
- Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin

Program je tematicky zaměřen na umělecké aktivity, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium a rozbory národnostní kultury a lidových tradic, multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie), ediční činnost (neperiodické publikace) a dokumentaci

národnostní kultury. Ministerstvo kultury vyčleňovalo na tento program v roce 2008 a 2009 téměř 10 mil. Kč, v roce 2010 došlo kvůli finanční krizi k vázání části finančních prostředků a rozděleno bylo 8,5 mil. Kč. V průběhu sledovaného období došlo v dotačním programu Ministerstva kultury na podporu kulturních aktivit organizací příslušníků národnostních menšin zejména v posledních dvou letech k celkovému poklesu výše dotací, což souvisí s celkovými úspornými opatřeními ke snížení schodků veřejných financí. Výše dotace je následující:

Tab. 2 Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	projektů			cca průměr na přihlášený projekt (Kč)
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných	
2011	8 541 906	87	68	19	125 616
2012	7 296 611	70	59	11	123 671
2013	6 295 735	79	59	20	106 707

- Program podpory integrace romské komunity⁷

V rámci tohoto programu podporuje každoročně Ministerstvo kultury umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny, koncerty, přehlídky, festivaly), kulturně vzdělávací a výchovné aktivity (např. semináře, přednášky, besedy), vědecká bádání o romské kultuře, tradicích a historii, dokumentace romské kultury, studium a rozborů romské kultury a tradic, ediční činnost (neperiodické publikace), multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie). Na tento program je každoročně vyčleněna částka 1,5 – 2 mil. Kč.

Tab. 3 Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo kultury)

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2011	1 761 804	26	67 761
2012	1 391 750	26	53 528
2013	1 460 000	23	63 478

⁷ Program souvisí s plněním Charty implicitně. Považujeme za užitečné zmínit jej zde.

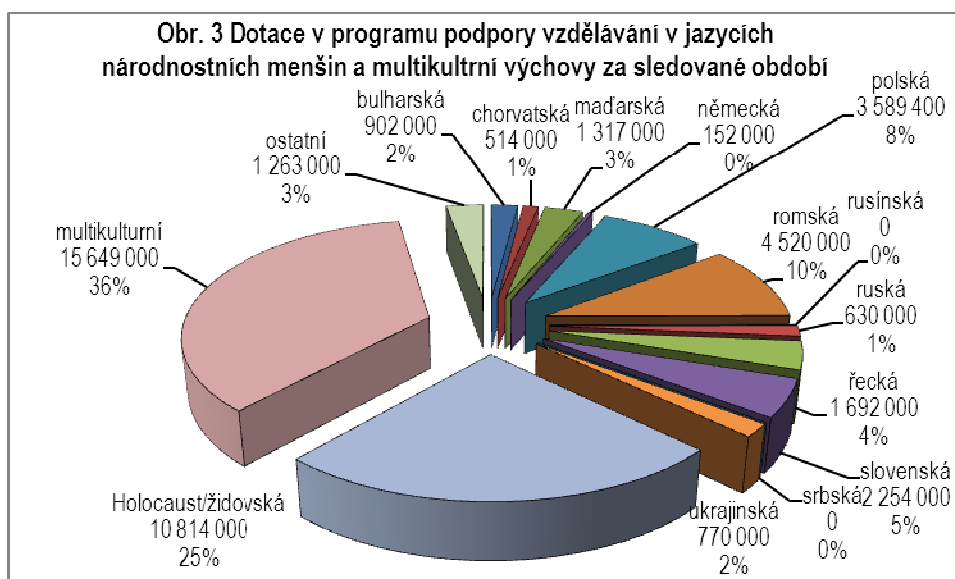
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy realizuje taktéž dotační programy, dotýkající se menšinových či regionálních jazyků:

- Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy

Tento program podporuje – vedle vzdělávání v jazycích národnostních menšin také projekty na tvorbu vzdělávacích programů a výukových materiálů v oblasti národnostně menšinového vzdělávání směřující k poznávání historie a kultury jiných národů, k výchově k demokratickému občanství, k vzájemné toleranci, k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti, xenofobie a antisemitismu, taktéž výzkumy zaměřené na oblast vzdělávání dětí a mládeže z národnostních menšin a etnik žijících v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na tyto aktivity pamatuje v posledních třech letech částkou cca 15 mil. Kč ročně:

Tab. 4 Výše dotace v Programu podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšiny a multikulturní výchovy za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2011	15 598 000	79	197 443
2012	15 659 400	69	226 948
2013	15 024 000	52	288 923

- Podpora integrace romské komunity⁸

Tematické okruhy dotačního programu: příprava a včasná péče, podpora školní úspěšnosti žákyň a žáků na základní a střední škole, metodická podpora pedagogických pracovníků a pracovníků školských poradenských zařízení, tvorba didaktických materiálů a odborných studií pro potřeby vytváření vzdělávacích programů, metod a strategií, volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a mládež v návaznosti na jejich vzdělávací potřeby, podpora informačních a osvětových aktivit zaměřených na předcházení jakémukoli diskriminačnímu jednání z důvodu etnicity, národnostní příslušnosti, sociálního či ekonomického statutu.

⁸ Program souvisí s plněním Charty implicitně. Považujeme za užitečné zmínit jej na tomto místě.

Tab. 5 Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2011	12 612 000	72	175 167
2012	15 665 372	98	159 851
2013	11 753 392	48	244 862

- Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol⁸

Program na podporu romských žáků středních škol je upraven pro sociálně znevýhodněné romské žáky středních škol a studenty vyšších odborných škol. Jeho cílem je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže. Program se týká všech škol, které jsou zapsané ve školském rejstříku a poskytují střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání a vyšší odborné vzdělání v konzervatoři. Jedná se o školy zřízené krajem nebo obcí, školy soukromé a církevní. Program je dvoukolový (období leden-červen, září-prosinec).

Tab. 6 Výše dotace na podporu romských žáků středních škol za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	počet účastníků programu
2011	8 790 000	???
2012	7 979 300	1 732
2013	5 607 300	1 280

Úřad vlády České republiky na základě ratifikace Charty disponuje finančními prostředky na podporu její implementace. Jde o:

- Dotační program Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Dotace byla původně poskytnuta na úhradu nákladů na tlumočení a překlady písemných žádostí podaných v polském jazyce do českého jazyka a dále pak na úhradu nákladů vztahujících se k plnění závazku užívání místních názvů (názvů obcí, ulic) a názvů veřejných budov v polském jazyce. V roce 2010 dotace doznala významné změny, neboť tato účelová dotace byla pro efektivnější využití finančních prostředků transformována v Dotační program na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.⁹ To umožnilo rozšířit podporu z polštiny i na ostatní jazyky prohlášené v části III Charty (němčina, romština a slovenština).

Finanční prostředky byly vždy přiděleny do rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády ČR. Výběr oceněných projektů se odehrával ve formě dotačního výběrového řízení, kdy vlastní výběr zprostředkovala dotační výběrová komise, v níž byli zastoupeni mluvčí čtyř menšinových jazyků, na které byl program vypsán, dále pak zástupci resortů kultury a školství, mládeže a tělovýchovy, Úřadu vlády a Moravskoslezského kraje.

Srovnání výdajů vynaložených ve sledovaném období:

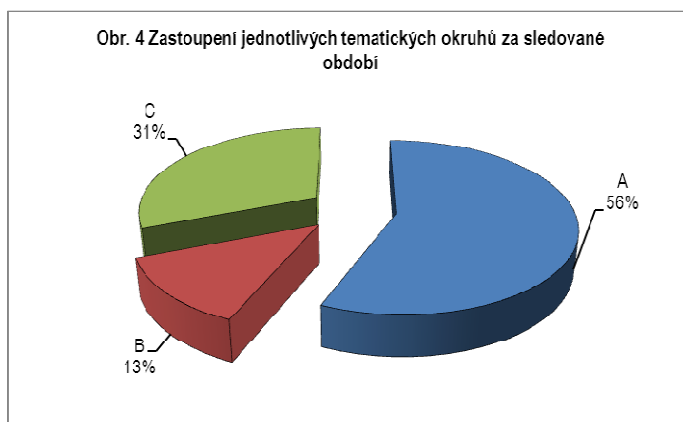
Tab. 7 Dotační program implementace Charty ve sledovaném období

rok	z rozpočtu přiděleno	čerpáno	počet projektů
2013	1 850 000	1 376 000	10
2012	1 850 000	1 720 000	17
2011	1 850 000	1 849 914	12

⁹ Na základě Usnesení vlády č. 315 ze dne 27. dubna 2010, kterým se mění Usnesení vlády ze dne 7. prosince 2005 č. 1574, k návrhu na ratifikaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (ETS 148)

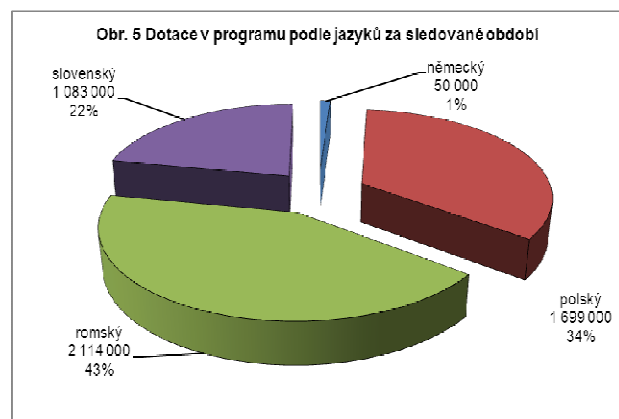
Program je zaměřen na následující tematické okruhy činností v souvislosti s polštinou a těšínským nářečím jako její regionální variantou, slovenštinou, němčinou a romštinou:

Tematický okruh A: V tematickém okruhu A se uplatňovaly projekty zaměřené na školní děti a mládež, vydávání neperiodických publikací, elektronických nosičů s nahrávkami mluveného slova, rozhlasové vysílání, přednáškové aktivity pro seniory, literární soutěže, tvorbu didaktických pomůcek pro pedagogy, podobnou tvorbu pro děti (komiksy), jazykové kurzy a různé mediální aktivity na internetu. Je to nerozmanitější okruh, který každoročně představuje přes cca polovinu vynaložených dotací.

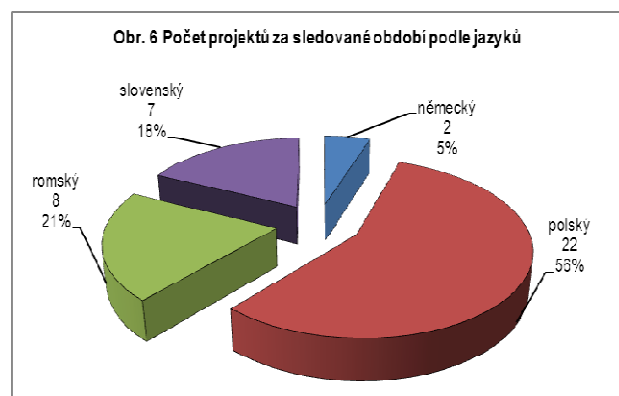

Tematický okruh B: Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.

Tematický okruh C: Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích (výroba a instalace tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků). Okruh postupně naplňuje svůj původní význam, již více než dvě třetiny obcí s populací příslušníků polské menšiny vyšší než 10 %, jsou vybaveny z dotačního programu nejrozličnějšími označeními obcí, ulic, veřejných prostranství a institucí. V dotačním programu na podporu implementace Charty tento okruh zajisté zůstane, pouze jeho význam bude postupně klesat.

Pokud jde o jednotlivé jazyky, které byly podpořeny programem, standardně se nejvyšší podpora každoročně orientuje na romštinu. Finančně nejnáročnější projekty vždy byly předkládány Univerzitou Karlovou, týkaly se lingvistického studijního programu uskutečňovaného Seminářem romistiky na Filozofické fakultě.¹⁰ Další skupinou projektů na romský jazyk jsou nejrozličnější aktivity pro děti a mládež orientované na jazyk, historii a kulturu.

Svou nezastupitelnou úlohu plní dotační program v případě polštiny, kde podporované činnosti jsou zaměřeny na všechny generace. Mezi oceněnými projekty se pravidelně vyskytují vzdělávací instituce (od základních a mateřských škol s polským jazykem vyučovacím, přes střední školy s polským jazykem vyučovacím, vysoké školy až po sdružení uskutečňující univerzitu třetího věku, turistiku apod.).

¹⁰ Výsledky projektů jsou zveřejněny na <http://www.romistika.eu/>.

Výjimečné místo zde hraje instalace dvojjazyčných nápisů, prováděná obecními zastupitelstvy.

Mezi slovenskými projekty dominují mediální projekty, publikace pohádek v knižní i elektronické podobě a aktivity zaměřené na děti a mládež. V tomto případě je otázkou, jaká je poptávka po takových projektech.

Na svém posledním jednání v prosinci roku 2013 se Rada vlády pro národnostní menšiny dohodla zabývat se možnostmi přiřazení chorvatštiny ke čtyřem jazykům programem podporovaným. Předpokládá se možnost podpořit projekty orální historie posledních mluvčích, tvorba elektronických slovníků, možností e-learningových kursů apod.

I. 2. Legislativa ve vztahu k Chartě – Rada, výbory pro národnostní menšiny, vzdělání v jazycích národnostních menšin, dvojjazyčné názvy

I. 2. 1. Rada vlády pro národnostní menšiny

Rada předložila vládě v březnu 2011 návrh na změnu statutu tohoto poradního orgánu s cílem reflektovat ratifikaci Charty jako jednoho ze základních dokumentů určujících činnost Rady, zdůraznit ochranu „menšinových jazyků“ (termín kompatibilní s Chartou) v činnosti Rady, upravit členství tak, aby méně odráželo pouze orientační (a mnohdy zavádějící) počet přihlášených k odlišné národnosti podle posledního sčítání lidu, a naopak více zohlednilo význam menšinových jazyků pod ochranou Charty, spolupráci s odborníky v oblasti jazykovědy a se zástupci samospráv, ve kterých je ochrana jazyků trvale nejaktuálnější.¹¹ Návrh vláda schválila dne 13. dubna 2011 (usnesením č. 264). V Radě tak mají menšinová společenství s jazyky pod ochranou části III Charty vždy po dvou členech, ostatní po jednom zástupci. V Radě jsou též zastoupeny Asociace krajů České republiky a odborná veřejnost (po jednom členu).

V červenci 2013 byla Rada rovněž rozšířena o zástupce běloruské a vietnamské menšiny (usnesení č. 530). K tomuto kroku vedla od roku 2007 trvající diskuse v rámci jednání Rady, přičemž v této věci byl i zaangažován tým odborníků z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Rada měla tuto otázku na programu svého téměř každého jednání od 20. ledna 2011, explicitně pak svým usnesením Rada prohlásila, že souhlasí s pověřením sekretariátu připravit pro předsedu Rady návrh materiálu Návrh změny Statutu Rady vlády pro národnostní menšiny a jmenování členů Rady, a to ve věci běloruské komunity, na svém jednání dne 6. listopadu 2012. Z toho důvodu pak předložil tehdejší předseda Rady vládě výše zmíněný návrh usnesení ke schválení a vláda jej schválila.

V současné době je vládou schválen návrh na doplnění Rady o představitele Svazu měst a obcí ČR. Statut Rady zakotvuje také pevně, že předsedou Rady je člen vlády zodpovědný za lidská práva a rovné příležitosti, v případě, že ne, je jím předseda vlády.

I. 2. 2. Novelizace zákona o obcích

V usnesení vlády ke Zprávě za rok 2008 (ze dne 29. června 2009 č. 845) byl uložen úkol ministru vnitra navrhnout při novelizaci zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších úprav (dále jen „zákon o obcích“) změnu iniciovanou Radou. Zmíněná novela se národnostních menšin týká ve dvou bodech: změny pravidel pro zřizování výboru pro národnostní menšiny a pro označování ulic a jiných veřejných prostranství v jazyce národnostní menšiny. Navržená změna, vycházející z praktických zkušeností se zřizováním výborů i s označováním veřejných prostranství, byla již v květnu 2009 schválena Radou.

¹¹ [http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/2F365FF868D12453C125787E003B1469/\\$FILE/264%20uv110413.0264.pdf](http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/2F365FF868D12453C125787E003B1469/$FILE/264%20uv110413.0264.pdf)

Ministerstvo vnitra ve spolupráci se sekretariátem Rady poté připravilo legislativní návrh příslušné právní úpravy, která byla dne 9. ledna 2013 schválena vládou (usnesením č. 1)¹² a byla zařazena do procesu projednávání Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako tisk 904/0 (navržena na pořad 54. schůze od 11. června 2013).¹³ Potom se ale po rozpuštění Poslanecké sněmovny v srpnu 2013 - celý legislativní proces vrátil na začátek. Proto v usnesení ke Zprávě o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2013, kterou sekretariát Rady vládě každoročně předkládá, bylo opět uloženo ministru vnitra zpracovat novelizaci zákonů o územních samosprávných celcích.¹⁴

Provedení této změny si vyžadují praktické zkušenosti v první řadě polské menšiny, kdy ne vždy výbory pro národnostní menšiny v jednotlivých obcích vyhověly žádostem zástupců příslušné národnostní menšiny na zřízení dvojjazyčných nápisů, aniž by pro své stanovisko měly legitimní důvody. Právě na tyto situace má novela reagovat tím, že by měla zavést možnost podání žádosti přímo spolkem, který zastupuje zájmy příslušné národnostní menšiny, a které ke dni podání působí na území obce alespoň 5 let. V obou případech by byla zachována základní podmínka, aby se k dané národnosti podle posledního sčítání lidu přihlásilo alespoň 10% občanů obce.

Podobně jako doposud v případě doporučení výboru pro národnostní menšiny by i ve vztahu k žádosti spolku mělo platit, aby obec po splnění dalších podmínek plynoucích z § 29 odst. 2, zákona o obcích, byla povinna nápisy v jazyce národnostní menšiny uvádět. Podmínky by byly nastaveny tak, aby žádost zástupců národnostní menšiny, podaná prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny, i nadále představovala hlavní způsob pro prosazení vícejazyčných nápisů a podání „kvalifikované“ žádosti spolkem bylo pouze výjimečným řešením v případech, kdy výbor svou úlohu zastupovat zájmy národnostní menšiny neplní řádně.

I. 2. 3. Vzdělávání a národnostní menšiny

V souladu se zavedením nového modelu maturitní zkoušky¹⁵ je od školního roku 2010/2011 školským zákonem¹⁶ garantováno, že žáci škol a tříd s vyučovacím jazykem národnostní menšiny mají právo skládat společnou i profilovou část maturitní zkoušky v českém jazyce nebo v jazyce národnostní menšiny, a to s výjimkou zkoušky z českého jazyka a literatury.

Kromě pravidel pro zřizování škol s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je školským zákonem zavedena možnost, aby pro podporu zájmů příslušníků národnostních menšin mohl ředitel školy se souhlasem zřizovatele stanovit v rámci školního vzdělávacího programu předměty nebo jejich části, v nichž bude možno výuku organizovat dvojjazyčně, a to také v jazyce národnostní menšiny. Dále je stanoveno, že vysvědčení, výuční listy a diplomy o absolutoriu se ve školách, kde se vyučuje v jazyce národnostní menšiny, vydávají dvojjazyčně, tj. v jazyce českém i v jazyce národnostní menšiny.

V současnosti v ČR existuje 17 šestiletých tzv. dvojjazyčných gymnázií, pilotujících vzdělávání podle rámcového vzdělávacího programu a školního vzdělávacího programu pro dvojjazyčná

¹² [http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/4FC5156C048C61ADC1257AF4004F80E3/\\$FILE/1%20uv130109.0001.pdf](http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/4FC5156C048C61ADC1257AF4004F80E3/$FILE/1%20uv130109.0001.pdf)

¹³ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=904&CT1=0>

¹⁴ Ministerstvo vnitra v současné době chystá novelizaci nejen zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v platném znění, nýbrž i zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění, a zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění. Změna těchto zákonů se bude týkat ustanovení upravující pravidla pro zřizování výboru pro národnostní menšiny a dále ustanovení upravující označování ulic a jiných veřejných prostranství v jazyce národnostní menšiny.

¹⁵ Zákon č. 49/2009 Sb., změna školského zákona

¹⁶ § 79, odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

gymnázia (toto pokusné ověřování je rozloženo do let 2007 až 2015), šest česko-španělských, pět česko-francouzských, jedno česko-italské, dvě česko-anglická a tři česko-německá.

Dvě česko-německá dvojjazyčná gymnázia jsou zřízena na základě spolupráce s Rakouskou republikou (Praha, Znojmo), jedno česko-německé v Liberci je zřízené na základě mezivládní dohody se SRN.

Ve věci vzdělávání romských dětí byly v roce 2011 přijaty novely vyhlášek č. 72/2005 Sb. a č. 73/2005 Sb., zároveň resort podnikl tato legislativní opatření:

- Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Děti jsou vyšetřovány každý rok, pravidelně, neboť doporučení školského poradenského zařízení ke vzdělávání dítěte/žáka ve třídě/škole zřízené pro žáky se zdravotním postižením má platnost jeden rok. Prokazatelný informovaný souhlas rodiče nebo zákonného zástupce znamená, že rodič musí být seznámen s tím, jaký vliv bude mít průběh vyšetření, závěr vyšetření a následné zařazení dítěte do vzdělávání pro jeho další vývoj.

I. 2. 4. Dvojjazyčné názvy

Ve věcech dvojjazyčných názvů došlo ve sledovaném období ke změně mechanismu účelových dotací na podporu jejich instalace. V rámci rozpočtové kapitoly byl zřízen dotační program Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který znamená rozšíření působnosti o vzdělávací a výzkumné projekty (viz výše – část I).

Po ratifikaci Charty od roku 2007 probíhá postupná instalace těchto nápisů v obcích (již ve dvou třetinách zmiňovaných obcí proběhla), míru dvojjazyčnosti si stanovila každá obec individuálně na základě doporučení jejího Výboru pro národnostní menšiny. Pohybuje se v široké škále od dvojjazyčných nápisů na úředních budovách, přes dvojjazyčné nápisy dalších veřejně přístupných prostranstvích, až po silniční tabule označující vjezd a výjezd z obce. Realizace posledního zmiňovaného typu se však v některých obcích komplikuje nedorozuměním mezi zástupci národnostní menšiny a příslušnými orgány.

Tab. 8 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích)

obec	2007 (Kč)	2008 (Kč)	2009 (Kč)	2010 (Kč)	2011 (Kč)	2012 (Kč)	2013 (Kč)	celkem (Kč)
Albrechtice	80 845,8	0,0	8 284,5	0,0	0,0	0,0	0,0	89 130,30
Bocanovice	14 113,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14 113,00
Bukovec	59 331,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	59 331,00
Bystřice	0,0	25 756,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25 756,40
Český Těšín	212 227,5	543 188,0	4 268,5	0,0	0,0	272 000	192 000	1 223 684
Dolní Lomná	35 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35 000,00
Hnojník	0,0	17 612,0	0,0	0,0	15 914	21 000*	0,0	54 526,00
Horní Suchá	127 098,2	0,0	14 027,8	0,0	0,0	0,0	0,0	141 126,00
Hrádek	21 455,7	6 835,4	10 568,0	0,0	0,0	22 000	0,0	60 859,10
Chotěbuz	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	61 000	61 000
Jablunkov	0,0	0,0	24 276,0	0,0	0,0	138 000	0,0	24 276,00
Komorní Lhotka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	76 000	0,0	76 000
Milíkov	0,0	38 746,3	0,0	0,0	0,0	0,0	8 000	46 746,30
Mosty u Jablunkova	0,0	0,0	16 200,7	0,0	0,0	0,0	0,0	16 200,70
Nýdek	16 779,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16 779,00
Smilovice	4 545,8	0,0	0,0	9 727	0,0	0,0	0,0	14 272,80
Stonava	10 805,9	0,0	36 828,5	0,0	0,0	0,0	0,0	47 634,40
Střítež	0,0	13 447,0	22 543,4	0,0	0,0	0,0	0,0	35 990,40
Těrlícko	0,0	18 171,3	32 418,0	0,0	0,0	107 000	0,0	157 589,30
Třanovice	11 662,0	0,0	0,0	157 000	0,0	0,0	0,0	168 662,00
Třinec	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	191 000	0,0	191 000
Vendryně	57 528,1	0,0	24 717,5	0,0	0,0	0,0	0,0	82 245,60
celkem	651 392,0	663 756,4	194 132,6	166 727,0	15 914,0	806 000,0	261 000,0	2 641 922,00

*Z toho 10 000,- Kč na označení budovy ZŠ a MŠ s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze Hnojník.

I. 3. Ochrana a podpora německého a romského jazyka, včetně podmínek pro jejich užívání ve veřejném životě

I. 3.1. Německý jazyk

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje jazykové aktivity gymnázií, která poskytují výuku německého jazyka vedoucí k udělení Německého jazykového diplomu. Ten opravňuje ke studiu na německých vysokých školách bez další jazykové zkoušky.

V ČR existuje jedna základní škola s českým a německým vyučovacím jazykem, resp. pět středních škol s německým vyučovacím jazykem.

Resort podporuje jazykové aktivity gymnázií, která poskytují výuku německého jazyka vedoucí k udělení Německého jazykového diplomu. Tento diplom opravňuje ke studiu na německých vysokých školách bez další jazykové zkoušky.

Česko-německé aktivity jsou rozsáhlé také v rámci mimoškolních aktivit mládeže, zde jde např. o činnost *Koordináčního centra česko-německých výměn mládeže TANDEM*, podporovaného mimo jiné ze zdrojů ministerstva. V rámci jeho činnosti dochází k výměně české a německé mládeže, jsou poskytovány poradenské služby a podporovány instituce a organizace, jež realizují česko-německé výměny mladých lidí, podněcují výměnné projekty a napomáhají zainteresovaným institucím (školám, sdružením, mládežnickým iniciativám či jiným organizacím) při prohlubování a zprostředkovávání kontaktů. Na svých webových stránkách *Tandem* spustil databázi příkladných česko-německých projektů a setkání

k tématům, jako jsou např. životní prostředí, historie, umění a kultura, zdraví, turistika.¹⁷ České a bavorské MŠ se mohou u *Tandemu* ucházet také o finanční podporu česko-německých projektů zaměřených na setkávání dětí do 6 let, výměnu zkušeností pedagogů mateřských škol a seznamování s jazykem sousední země.

Na projekt *Sousedé se stávají přáteli / Aus Nachbarn werden Freunde* 2011 navazuje etapa 2012-2013. Je zaměřen na podporu česko-německé spolupráce dětí a mládeže z Plzeňského a Karlovarského kraje a bavorského regionu Horní Franky. Cílem projektu je vytvořit a dále prohlubovat trvalé partnerské vztahy, kontaktní síť a zájem pracovníků s mládeží o setkávání a spolupráci. Prostřednictvím uskutečnění velkého počtu německo-českých aktivit a také zvýšenému počtu organizací, které spolu spolupracují, mají být vytvořeny úzké, dlouhodobě udržitelné, osobní přeshraniční kontakty, jež jsou velmi důležité pro regionální vývoj ve sjednocené Evropě.

Podrobnější informace k vybraným školám:

Německá škola v Praze (Deutsche Schule Prag) – soukromá škola provozovaná *Občanským sdružením pro založení a podporu Německé školy v Praze* – cca 70% žáků, má jako mateřský jazyk němčinu, zbývajících 30% žáků tvoří žáci různých národností, převážně však z českých, případně smíšených česko-německých rodin. Vyučovacím jazykem je němčina, český jazyk je vyučován jako nepovinný předmět. Na tuto školu navazuje osmileté gymnázium, resp. *Škola česko-německého setkávání* (je zařazena do resortního rejstříku škol).

ZŠ a První soukromé osmileté gymnázium Thomase Manna – soukromá škola původně provozovaná *Svazem Němců v regionu Prahy a středních Čech* zařazená do rejstříku škol, předškolních zařízení a školských zařízení – vzdělává žáky z rodin hlásících se k německé národnosti, žáky ze smíšených rodin, českých rodin a rodin, které se vrátily po roce 1990 z emigrace v německy hovořících zemích. Vyučovacím jazykem je jazyk český. Od 1. ročníku je zavedena rozšířená (povinná) výuka německého jazyka a v němčině jsou vyučovány vybrané předměty. Na gymnáziu jsou v německém jazyce vyučovány tyto předměty (nebo jejich části): dějepis, zeměpis, matematika a biologie. Škola plní program *Německý jazykový diplom II* (Konference ministrů školství SRN), udržuje intenzivní partnerské kontakty se školami v SRN.

Škola bez hranic – Hrádek nad Nisou/Hartau – experiment je uskutečňován v rámci přeshraniční spolupráce na základní škole Hrádek nad Nisou a na soukromé škole v saské Hartavě. Jedná se o projekt, jehož podstatou je intenzivní setkávání a výměna žáků. Do projektu je zapojeno cca 24 českých a 20 německých žáků. Ve třídách v Hrádku nad Nisou zapojených do tohoto experimentu je zavedena výuka německého jazyka od 1. ročníku, na škole v Hartavě je zavedena výuka českého jazyka. Hudební, výtvarná a tělesná výchova jsou vyučovány v jazyce svého souseda střídavě v Hrádku nad Nisou a v Hartavě prozatím jedenkrát týdně.

Obdobných projektů je v česko-saském příhraničí realizováno několik. Patří k vzdělávací nabídce pro děti za smíšených manželství, popř. pro děti, jejichž rodiče mají německé předky.

Ve školách probíhá mimo výše uvedeného také výuka německého jazyka jako cizího jazyka, tuto výuku mohou zvolit i žáci z německé menšiny. Některé nabízejí výuku německého jazyka již od první třídy (např. v Praze základní škola K Milíčovu, základní škola Kladská, Základní škola Bernarda Bolzana v Táboře).

¹⁷ <http://tandem-info.net/projekt>

I. 3.2. Romský jazyk

V Evropském středisku Rady Evropy pro moderní jazyky ve Štýrském Hradci vznikl dvouletý projekt (2010-2011) s názvem *Vzdělávání v romském jazyce ve školách v Evropě*, který si klade za cíl implementovat tyto nástroje do vzdělávacích systémů v členských státech Rady Evropy a pilotováním je ověřit. Hlavním partnerem projektu Evropského střediska (Rady Evropy) pro moderní jazyky ve Štýrském Hradci je Univerzita v Grazu, ale projekt má i řadu dalších partnerů, včetně Univerzity Karlovy, Filozofické fakulty, Semináře romistiky, Ústavu jižní a centrální Asie. Byl schválen Evropskou komisí v rámci Programu celoživotního vzdělávání Evropské unie.

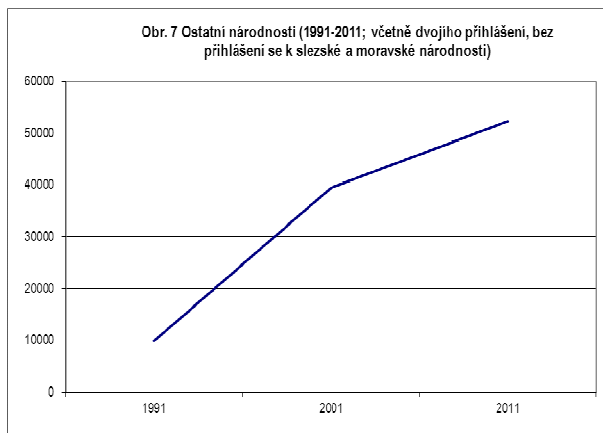
V září 2012 začaly v Muzeu romské kultury v Brně kurzy romštiny. Lektorem byl vysokoškolský student, pro kterého je romština jedním z jeho (dvou) rodných jazyků. Výuku celých deset měsíců garantoval Seminář romistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Kromě muzejních kursů pro veřejnost (určených spíše pro dospělé) se na podzim roku 2012 uskutečnilo několik hodin práce s romštinou také na dvou brněnských základních školách.

Pracovní tým z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze se ve spolupráci s Radou Evropy už roky podílí na tvorbě výukových materiálů *QualiRom (Quality Education in Romani for Europe)*, této propracované pomůcky pro učitele romštiny. Jde o desítky stran metodických postupů výuky romštiny (pro učitele), pracovních listů (pro studenty), audionahrávek a obrázků. Tyto kolekce výukových materiálů jsou určeny pro různě pokročilé mluvčí - byly vytvořeny ve čtyřech úrovních znalosti jazyka. Pomocí nich se pilotně zkouší využití Rámcové osnovy pro výuku romštiny, připravenou Radou Evropy na základě Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Tomuto také odpovídá způsob práce v hodinách - při výuce se prolínají přirozené znalosti žáků (např. těch, pro něž je romština rodným jazykem, ale i těch, kteří umí romštinu pouze pasivně - tj. romsky nemluví, ale jazyku rozumí). A to nejen jazykové, ale též kulturní a společenské, které jsou učitelem postupně rozvíjeny k dokonalosti. Rámcová osnova pro romštinu pracuje s 11 hlavními tématy. Ta odpovídají tématům novodobých jazykových učebnic, zároveň je ale na nich i možné ukázat jednotlivé prvky romské kultury a historie v rámci celého světa: 1. Já a moje rodina, 2. Dům/karavan a život v něm, 3. Moje komunita, 4. Romská řemesla a povolání, 5. Svátky a oslavy, 6. Ve škole, 7. Doprava a cestování, 8. Jídlo a oblečení, 9. Čas, roční období a počasí, 10. Příroda a zvířata, 11. Koníčky a umění.

QualiRom je evropský projekt, na němž se podílí Čtyři státy EU - Rakousko, Česká republika, Finsko, Slovensko a také Srbsko, kde na vědeckých pracovištích a školách vznikají materiály pro dané nejpoužívanější dialekty romštiny. Hlavním záměrem je vedle rozvíjení romského jazyka také modernizovat učební metody jazyka obecně, tj. učit jazyk zapojováním žáků do různých komunikačních situací, ve kterých musí s jazykem aktivně pracovat. Rámcová osnova pro výuku romštiny a na ni navazující Evropské jazykové portfolio pro romštinu pracuje se čtyřmi jazykovými úrovněmi A1, A2 (tj. uživatel základů jazyka), B1 a B2 (samostatný uživatel) a je cílená na první a druhý stupeň základní školy. Systém výuky, který zahrnuje také detailní sebehodnocení žáka, umožňuje vhodný vývoj podle individuálních schopností žáka.

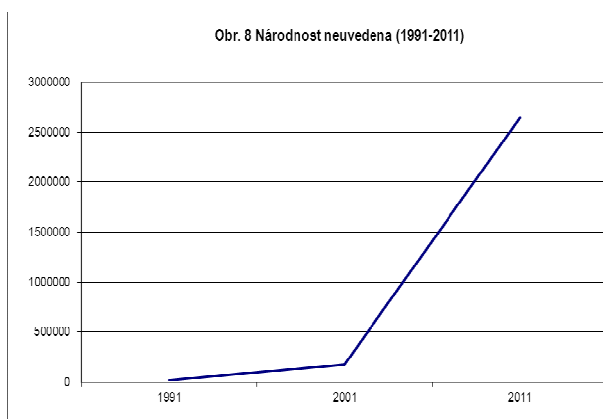
I. 4. Výsledky sčítání lidu v roce 2011

I. 4. 1. Příslušnost k národnosti - srovnání výsledků sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011

Hodnocení výsledků sčítání lidu ve srovnání let 1991, 2001 a 2011 je znesnadněno tím, že ve sčítání lidu v roce 2011 hrálo výraznější roli jak rozhodnutí osob nepřihlásit se k žádné národnosti, tak i rozhodnutí přihlásit se ke dvěma národnostem. Lze to dokumentovat názorně na příslušnících romské národnosti. Pokud vezmeme v úvahu jen počty osob, které se přihlásily pouze k jedné národnosti, došlo by u romské národnosti oproti censu z roku 2001 ke snížení (43,7 %), se započtením dvojí národnosti jde ale o nárůst

na 103,4 %. Německá národnost vykazuje 47,7 % v roce 2011 ve srovnání s rokem 2001; s dvojí národností 65,0 %, polská v roce 2011 75,2 %, s připočtením polské národnosti jako dvojí 81,7 %, slovenská národnost (76,2 %; s dvojí 85,6 %) a k poklesu o dvě pětiny došlo u maďarské (60,8 % z roku 2001; s dvojí národností je to 71,7 %). U ostatních nebyla zaznamenána jejich národnost jako „dvojí“. Nicméně u řecké národnosti je pokles na 63,5 %, o třetinu u rusínské národnosti, o téměř 30% u chorvatské a téměř o pět procent u srbské národnosti. Naopak počet příslušníků ukrajinské národnosti vykázal nárůst o 140,8 %, ruské o 44,5 % a bulharské o 14,6 % (brání jsou v úvahu jen přihlášení k jedné národnosti). Je ale pravda, že podle údajů Českého statistického úřadu např. z celkového počtu osob, které se přihlásily k bulharské národnosti, mělo pouze 869 osob státní občanství ČR, v případě slovenské národnosti jde jen o 92 103 osoby se statusem státního občana ČR a u ukrajinské národnosti dokonce pouze 2 954 osoby. Nárůst je tedy dán současnou imigrací, zatímco počty „tradičních“ národností spíše permanentně klesají.

Pro názornost uvádíme výsledky censů z roku 1991, 2001 a 2011. Z nich je významný nárůst hodnot u „ostatních“ menšinových společenství, více než pětinasobný. Je způsoben zvyšujícím se podílem přistěhovalců a zvyšující se různorodostí české společnosti.

Nejvýraznější je nárůst počtu osob, jež příslušnost k národnosti nevyplnily. Zatímco jejich počet činil v roce 1991 pouze 22 017 osob (0,21 %), v roce 2001 celkem téměř

173 000 (1,7 %), v roce 2011 je to již přes 2,6 mil. osob (cca jedna 1/4 z celkového počtu obyvatel ČR). Na tuto skutečnost poukázali kriticky někteří zástupci národnostních menšin, s tím, že požadovali, aby vyplnění kolonky „národnost“ při sčítání lidu v roce 2011 bylo povinné.

Tab. 9 Obyvatelstvo ČR podle výlučné národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů; Český statistický úřad, 1992, 2002, 2012)

		celkem v roce 1991		celkem v roce 2001		celkem v roce 2011	
		absolutně	v %	absolutně	v %	absolutně	v %
obyvatelstvo celkem		10 302 215	100,0	10 230 060	100,0	10 436 560	100,0
v tom národnost	česká	8 363 768	81,18	9 249 777	90,42	6 711 624	64,31
	moravská	1 362 313	13,22	380 474	3,72	521 801	5,00
	slezská	44 446	0,43	10 878	0,11	12 214	0,12
	slovenská	314 877	3,06	193 190	1,89	147 152	1,41
	polská	59 383	0,57	51 968	0,51	39 096	0,37
	německá	48 556	0,47	39 106	0,38	18 658	0,18
	ukrajinská	8 220	0,07	22 112	0,22	53 253	0,51
	maďarská	19 932	0,19	14 672	0,14	8 920	0,08
	ruská	5 062	0,05	12 369	0,12	17 872	0,17
	romská	32 903	0,32	11 746	0,11	5 135	0,05
	bulharská	3 487	0,03	4 363	0,04	4 999	0,05
	řecká	3 379	0,03	3 219	0,03	2 043	0,02
	srbská	nejz.	---	1 801	0,02	1 717	0,02
	chorvatská	nejz.	---	1 585	0,02	1 125	0,01
	rusínská	1 926	0,02	1 106	0,01	739	0,01
ostatní	9 860	0,10	39 477	0,39	52 225	0,5	
osoby hlásící se k jedné národnosti		10 280 198	99,8	10 044 255	98,2	7 630 246	73,1
osoby s dvojí národností		---	---	12 978	0,1	163 648	1,6
národnost neuvedena		22 017	0,2	172 827	1,7	2 642 666	25,3

K údajům o národnostních menšinách, které byly zastoupeny v Radě v roce 2012, připojujeme také údaje o běloruské a vietnamské národnosti. Zástupci vietnamské a běloruské menšiny se stali členy Rady vlády pro národnostní menšiny v červenci 2013.

Tab. 10 Počet přihlášení se k běloruské a vietnamské národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů; Český statistický úřad, 1992, 2002, 2012)

národnost	celkem v roce 1991		celkem v roce 2001		celkem v roce 2011	
	absolutně	v %	absolutně	v %	absolutně	v %
běloruská	nejjištěno	---	nejjištěno	---	2 013	0,02
vietnamská	421	0,004	17 462	0,2	29 660	0,28

V případě příslušníků vietnamské národnosti je patrný nárůst o 69,9 %. Opět se potvrzuje, že jde především o osoby, které se přistěhovaly, neboť občanů ČR je pouze 824.

Co se týče sledovaných národností, 163 648 osob se v roce 2011 přihlásilo ke dvojí národnosti:

Tab. 11 Přihlášení se k dvojí národnosti (Sčítání lidu, domů a bytů 2011, Český statistický úřad)

	obyvatelstvo celkem	muži	ženy
osoby hlásící se ke dvěma národnostem	163 648	82 903	80 745
z toho:			
česká a moravská	99 028	48 996	50 032
česká a německá	6 158	3 564	2 594
česká a polská	2 804	1 231	1 573
česká a romská	7 026	3 505	3 521
česká a slezská	4 361	2 477	1 884
česká a slovenská	17 666	8 200	9 466
česká a židovská	278	173	105
moravská a německá	292	197	95

moravská a polská	152	79	73
moravská a romská	113	80	33
moravská a slezská	4 567	2 653	1 914
moravská a slovenská	1 650	865	785
moravská a židovská	10	7	3
slezská a německá	113	94	19
slezská a polská	250	148	102
slezská a romská	5	3	2
slezská a slovenská	43	24	19
slezská a židovská	3	3	-
slovenská a maďarská	445	253	192
slovenská a romská	573	278	295

I. 4. 2. Sčítání lidu v roce 2011 a jednotlivé národnostní menšiny

Běloruská národnost

Počet osob, které se přihlásily k běloruské národnosti v roce 2011, činil 2 013, z toho téměř 40 % vykazuje hl. m. Praha. Počet těch, kteří se přihlásili k běloruské národnosti jako dvojí, činí 59 osob. Národnost byla zachycena až ve sčítání lidu z roku 2011.

Bulharská národnost

Počet osob s národností bulharskou v kombinaci s českou, moravskou nebo československou činil 261. Celkový počet osob, které se v roce 2011 přihlásily výhradně k této národnosti, prokázal nárůst ze 4 363 osob v censu roku 2001 na 4 999 v roce 2011. Maximální podíl na počtu obyvatel v roce 2001 byl 4,27 % (33 osob; Cerekvice nad Bystřicí, okr. Jičín), v roce 2011 se v uvedené obci nepřihlásil k této národnosti nikdo. Nejvyšší procentuální zastoupení bulharské národnosti ve sčítání lidu v roce 2011 nově v obci Žernov (okr. Semily) dosahuje hodnot okolo 7 %, dále v Klíčanech (okr. Praha-východ) 3 %. Největší počet Bulharů se zřetelně soustřeďuje do větších měst (Praha, Brno, Plzeň, Ostrava).

Chorvatská národnost

Počet osob s národností chorvatskou v kombinaci s českou a moravskou činil 311. V roce 1991 nebyla chorvatská národnost zachycena ve sčítání lidu. V roce 2001 se k ní přihlásilo 1 585 osob, zatímco v roce 2011 pouze 1 125 osob, které se výhradně přihlásily k této národnosti. V roce 2001 byl největší podíl Chorvatů v obci Huzová (okr. Bruntál), a to přes 1,5 %, což představuje 10 osob (v roce 2011 pouze 1 osoba), v roce 2011 to jsou Brod nad Dyjí a Jevišovka (okr. Břeclav), cca 0,8 % (4 resp. 5 osob) či Uničov (10 osob). Na údajích je i dnes vidět důsledek násilného disperzního vysídlení z tradičního území v jihomoravském kraji v roce 1948. Nejvíce Chorvatů žije v Praze a Brně.

Maďarská národnost

Celkový počet osob, které se v roce 2011 přihlásily k maďarské národnosti, činil 10 513 osob, přičemž výhradních přihlášení se k maďarské národnosti 8 920 osob, zatímco v roce 2001 osob 14 672. Jde o významný pokles počtu. Nejvyšší podíl příslušníků menšiny se vyskytuje v obcích Horky nad Jizerou (okr. Mladá Boleslav) 1,6 %, Skalsko 1% (okr. Mladá Boleslav), Mirkovice (okr. Český Krumlov) 1,1%, Střítež (okr. Český Krumlov) 1,1%, Staré Křečany (okr. Děčín) 1,4%, Nové Dvory (okr. Litoměřice) 1,3 %, Dobřenice (okr. Hradec Králové) 1,1, %. Jedinou obcí, kde při sčítání lidu v roce 2001 dosáhli příslušníci maďarské menšiny 10 %, byla Teplička (okr. Karlovy Vary, 8 osob), v censu v roce 2011 se přihlásili k této menšině pouze 2 osoby. Největší množství příslušníků maďarské menšiny se vyskytuje v Praze, Brně a Ostravě.

Německá národnost

K německé národnosti se přihlásilo ve sčítání lidu v roce 2011 v ČR celkem 25 431 (výhradně 18 658) osob. Ve srovnání s údaji z roku 2001 jde o výrazný pokles počtu o více než polovinu. Zatímco v roce 2001 v 18 obcích přesahoval podíl příslušníků této menšiny 10 % a v dalších 117 se podílel na celkovém součtu deseti a více procent národností, potřebném pro zřízení Výboru, v roce 2011 v žádné obci nedosahuje počet osob patřících k německé národnosti 10 % všech místních obyvatel. Jde např. o Abertamy, 7,42 %, Nejdek 2,04 % (obě okr. Karlovy Vary), Březovou 4,08 %, Habartov 2,90% a Kraslice 2,26 % (všechny okr. Sokolov). Z měst jde především o Prahu, Karlovy Vary, Most, Chomutov a Jablonec nad Nisou.

Polská národnost

K polské národnosti se v roce 2011 přihlásily 42 463 osoby (39 096 výhradně, dvojí národnost 3 367 osob). I zde ovšem při srovnání posledních censů zaznamenáváme pokles, necelých 60 000 v roce 1991 a 52 000 v roce 2001. Stále platí, že v Moravskoslezském kraji, v okresech Frýdek-Místek a Karviná je soustředěno 30 obcí s více než 10 % obyvatel polské menšiny (tedy o jednu méně, než tomu bylo po sčítání lidu v roce 2001), kde nejvyšší počet příslušníků polské menšiny v obci překračuje 30 % obyvatel. Jde o jedinou teritoriálně vymezenou národnostně menšinovou komunitu v ČR. Nejvyšší hodnoty zastoupení polské menšiny v obcích přesahují 30 %. Mezi statutárními městy výrazně dominují Karviná, Havířov a Praha.

Romská národnost

V roce 1991 se k této národnosti přihlásilo téměř 33 000 osob, v roce 2001 celkem 11 746 osob. Ve sčítání lidu v roce 2011 to bylo výlučně 5 135 osob, ale jako dvojí uvedlo romskou národnost 7 818 osob, to je počet vyšší než v roce 2001 (celkem 12 530 osob). V žádné obci nepřekročilo jejich množství hodnotu 10 % a nikde, s výjimkou měst, se jejich počet výrazněji neprojevuje (pouze v obci Hvozd'anany okr. Domažlice dosahuje 6,3 %, kde se přihlásily dvě osoby k romské národnosti z celkových 33 obyvatel; jde ovšem v podstatě spíše o nahodilý jev, bez obecnějších souvislostí). V Mostu a Praze žije podle censu absolutně nejvyšší počet Romů.

Rusínská národnost

Počet přihlášení se rusínské národnosti klesá, z téměř 2 000 osob v roce 1991 na 1 063 ve sčítání lidu v roce 2011 (výhradní přihlášení se 739, dvojí národnost uvedlo 324 osob). Ve sčítání lidu v roce 2001 i v roce 2011 nedosahoval počet příslušníků rusínské národnosti v žádné obci 10 %, nejvyšší vyjádřený podíl v roce 2011 činil 5,83 % v obci Dašice (okr. Pardubice), přičemž tento podíl se nikterak neprojevil v předchozích sčítáních. Nejvíce Rusínů se soustřeďuje v Praze a kromě Dašic i v Brně.

Ruská národnost

Ve sčítáních lidu se – na rozdíl od většiny menšinových společenství – projevuje stálý nárůst počtu osob, příslušníků této komunity. V censu roku 1991 deklarovalo příslušnost k ruské národnosti cca 5 000 osob, ve sčítání lidu v roce 2001 se k této národnosti přihlásilo celkem 12 369 osob. V roce 2011 to bylo již 18 774 osob (výhradně uvedenou národnost deklarovalo 17 872 osob, dvojí národnost uvedlo 902 osob). Jde o jednu ze dvou národností, kde zaznamenáváme při srovnání obou censů nárůst, svědčící o narůstajícím podílu imigrantů. Nicméně nikde nedosahuje podíl národnosti hodnotu 10 %. Percentuální podíl na obyvatelstvu v obcích se pohybuje okolo jednotek procent (nejvyšší podíl je v obci Trnová 8,5 %), největší počet příslušníků ruské národnosti je ale přímo ve městech (Praha, Karlovy Vary, Brno, Teplice).

Řecká národnost

V roce 2011 se k řecké národnosti přihlásilo celkem 2596 osob (výhradně 2043 a k dvojí národnosti 553 osob). V censu v letech 1991 i 2001 se přihlásilo k řecké národnosti přes 3 000 osob a v roce 2011 zaznamenáváme výraznější pokles o cca jednu pětinu (na 2 596 osob). Podíl příslušníků řecké národnosti nedosahuje samostatně nikde 10 %, nejvíce se k ní přihlásilo v obci Zlaté Hory (okr. Jeseník), a to 2,32 %. Největší množství příslušníků uvedené národnosti žije ve městech. S největším počtem příslušníků se setkáme v Praze, Brně a Ostravě.

Slovenská národnost

V roce 2011 se ke slovenské národnosti přihlásilo celkem 167 930 osob (z toho výhradně 147 152 osoby, dvojí národnost 20 778 osob). V roce 1991 se k příslušnosti výhradně ke slovenské národnosti přihlásilo 314 877 osob a v roce 2001 to bylo 193 190 osob. Přes markantní pokles stále slovenská národnost představuje nejpočetnější národnostní skupinu v ČR. Z téměř 50 obcí, kde přesahoval podíl příslušníků slovenské národnosti 10 %, jsou to dnes pouze dvě obce nad 200 obyvatel. V ostatních obcích, které měly v minulém censu podíl slovenské národnosti nad 10 %, se tato hodnota pohybuje od 1 do 8 procent. Jako v předešlých případech absolutně nejvyšší počet Slováků je v Praze, Brně a Ostravě.

Srbská národnost

Ve sčítání lidu v roce 1991 nebyla srbská národnost zachycena, poprvé se tak stalo v roce 2001, šlo o 1 801 osobu. V roce 2011 pak se výhradně k srbské národnosti přihlásilo 1 717 osob, k srbské národnosti jako dvojí 219 osob. Z výsledků vyplývá nevýrazný pokles počtu osob, které se přihlásily k tomuto menšinovému společenství. Ze sčítání lidu v roce 2011 vyplývá, že národnost nedosahuje nikde 10 %. Nejvyšší podíl, jehož národnost dosahuje, je 0,26 % obyvatel (Neratovice). Příslušníci srbské národnosti obývají větší města, především hl. m. Prahu (1 121 osob, což činí 60 % této minority).

Ukrajinská národnost

Ukrajinská národnost je třetím uskupením se vzrůstajícím podílem příslušníků na celkovém počtu obyvatel ČR, procentuálně jde o největší nárůst (53 253 osob, které se přihlásily výlučně k ukrajinské národnosti, 1 254 osob, které se přihlásily k této národnosti jako dvojí). Přesto v roce 2011 ukrajinská národnost pouze ve dvou obcích v republice překročila hranici 10 %; v obci Třebčice (okr. Plzeň-jih) byl podíl 20,9 % a v obci Žernov (okr. Semily) byl podíl 15,0 %. Komunita sídlí tradičně ve velkých městech, kde ovšem její podíl na počtu obyvatel nedosahuje patřičných hodnot, nově roste v blízkosti velkých průmyslových aglomerací. Příkladem takových obcí mohou být Zápý (okr. Praha-východ, 5,28 %), Trhový Štěpánov (okr. Benešov, 3,49 %), či Mochov (okr. Praha-východ, 5,36 %). Nejpočetnější ukrajinské společenství žije v Praze (40 % z celkového počtu osob hlásících se k ukrajinské menšině) dále v Brně, Plzni a Liberci.

Vietnamská národnost

Osob, jež se přihlásily výhradně k vietnamské národnosti v roce 2011, je 29 660 (navíc 280 osob se přihlásilo k národnosti jako dvojí), z toho téměř 1/4 sídlí v Praze. Národnost deklarují osoby ponejvíce v Chebu, Plzni, Ostravě a Brně, dále ve všech příhraničních oblastech.

Tab. 12 Příslušnost k národnosti ve statutárních městech (zdroj: ČSÚ 2011)¹⁸

statutární město	obyvatel	agenda národnostních menšin	národnosti ¹⁹	% příslušníků národnosti ²⁰	rok 2001
Brno	385 913	Výbor	slovenská, ukrajinská, ruská, polská, maďarská, bulharská, německá, řecká, romská, vietnamská, běloruská	3,02	2,64
České Budějovice	93 715	koordinátor	slovenská, ukrajinská, ruská, vietnamská	2,05	2,15
Děčín	49 106	---	slovenská, ukrajinská, polská, německá, vietnamská	2,09	3,50
Frydek-Místek	56 356	poradce	slovenská, polská, maďarská	3,96	5,73
Haviřov	76 694	poradce	slovenská, polská, maďarská	6,42	9,77
Hradec Králové	94 314	koordinátor	slovenská, ukrajinská, polská, ruská, vietnamská	2,27	2,42
Chomutov	48 328	Výbor	slovenská, německá, ukrajinská, maďarská, romská, vietnamská	3,66	6,65
Jablonec nad Nisou	44 567	sociální pracovník	slovenská, ukrajinská, německá, polská, romská, vietnamská	3,98	5,12
Jihlava	50 075	---	slovenská, ukrajinská	1,73	1,87
Karlovy Vary	48 639	poradce	slovenská, ruská, ukrajinská, německá, maďarská	5,61	6,74
Karviná	56 897	Výbor	polská, slovenská, maďarská	11,85	18,02
Kladno	68 103	---	slovenská, ukrajinská, ruská, vietnamská	3,26	3,73
Liberec	102 754	Rada pro národnostní menšiny	slovenská, ukrajinská, polská, německá, ruská, maďarská, vietnamská	3,81	4,32
Mladá Boleslav	44 303	Komise pro integraci etnik a národnostních menšin	slovenská, polská, ukrajinská, maďarská, vietnamská	6,43	4,69
Most	65 193	Komise národnostních menšin	slovenská, romská, německá, ukrajinská, maďarská, vietnamská	3,75	5,56
Olomouc	101 003	poradkyně	slovenská, ukrajinská, polská, ruská, vietnamská	2,16	2,79
Opava	58 351	romská poradkyně	slovenská, německá, vietnamská	1,59	3,00
Ostrava	296 224	sociální pracovník	slovenská, polská, maďarská, ukrajinská, romská, ruská, německá, řecká, bulharská, vietnamská	3,09	5,04
Pardubice	90 767	pracovní skupina KP	slovenská, ukrajinská, polská, vietnamská	2,64	2,41
Plzeň	170 322	Komise pro integraci etnických menšin a cizinců	slovenská, ukrajinská, polská, bulharská, německá, maďarská, ruská, vietnamská	3,11	2,06
Prostějov	44 857	pracovní skupina KP	slovenská, ukrajinská	1,67	2,45
Přerov	44 361	poradce	slovenská, vietnamská	1,81	2,74
Teplice	49 640	---	slovenská, ruská, německá, ukrajinská, vietnamská	3,85	5,64
Ústí nad Labem	93 000	koordinátor	slovenská, ukrajinská, ruská, německá, polská, romská, vietnamská	2,85	4,39
Zlín	75 318	---	slovenská	1,34	1,87

¹⁸ V případě obcí, statutárních měst a krajů nebyly k dispozici údaje přihlášení se ke „druhé národnosti“, pracuje se tudíž s údaji vypovídajícími o výhradním přihlášení se k té které - jedné - národnosti.

¹⁹ Uváděno vždy nad 100 příslušníků.

²⁰ Jde o výhradní přihlášení k národnosti.

Tab. 13 Příslušnost k národnosti po krajích (zdroj ČSÚ 2011)

kraj	národnost																				celkem počet obyvatel
	česká	moravská	slezská	bulharská	chorvatská	maďarská	německá	poľská	romská	rusínská	ruská	řecká	slovenská	srbská	ukrajinská	běloruská	viětnamská	dvouj národnost	ostatní	nezjišřáno	
Jihočeský	454 738	1 297	38	223	33	347	700	358	269	16	412	20	6 602	34	2 150	104	1 441	2 800	1 624	155 130	628 336
%	72,37	0,21	0,01	0,04	0,01	0,06	0,11	0,06	0,04	0,00	0,07	0,00	1,05	0,01	0,34	0,02	0,23	0,45	0,26	24,69	100,00
Jihomoravský	558 041	254 380	235	453	132	695	453	772	309	67	886	243	14 106	150	4 989	177	2 401	44 579	5 089	275 351	1 163 508
%	47,96	21,86	0,02	0,04	0,01	0,06	0,04	0,07	0,03	0,01	0,08	0,02	1,21	0,01	0,43	0,02	0,21	3,83	0,44	23,67	100,00
Karlovarský	190 285	341	20	148	56	763	4 431	253	213	37	1 112	23	7 217	50	1 376	85	3 597	2 498	1 313	81 777	295 595
%	64,37	0,12	0,01	0,05	0,02	0,26	1,50	0,09	0,07	0,01	0,38	0,01	2,44	0,02	0,47	0,03	1,22	0,85	0,44	27,67	100,00
Králověhradecký	389 201	700	34	118	27	359	1 269	1 260	337	27	291	131	5 638	25	2 078	86	893	2 695	1 736	141 011	547 916
%	71,03	0,13	0,01	0,02	0,00	0,07	0,23	0,23	0,06	0,00	0,05	0,02	1,03	0,00	0,38	0,02	0,16	0,49	0,32	25,74	100,00
Liberecký	300 472	473	23	157	16	430	1 774	1 363	295	30	411	50	6 053	24	2 567	60	1 108	2 415	1 861	112 857	432 439
%	69,48	0,11	0,01	0,04	0,00	0,10	0,41	0,32	0,07	0,01	0,10	0,01	1,40	0,01	0,59	0,01	0,26	0,56	0,43	26,10	100,00
Moravskoslezský	766 300	46 270	11 050	306	85	1 371	1 155	28 138	691	35	484	759	26 068	55	673	47	1 900	31 182	3 308	285 957	1 205 834
%	63,55	3,84	0,92	0,03	0,01	0,11	0,10	2,33	0,06	0,00	0,04	0,06	2,16	0,00	0,06	0,00	0,16	2,59	0,27	23,71	100,00
Olomoucký	365 091	76 280	247	92	79	293	865	587	363	22	257	287	7 306	22	961	43	588	18 510	1 764	154 770	628 427
%	58,10	12,14	0,04	0,01	0,01	0,05	0,14	0,09	0,06	0,00	0,04	0,05	1,16	0,00	0,15	0,01	0,09	2,95	0,28	24,63	100,00
Pardubický	362 436	4 514	42	109	32	257	288	621	175	151	212	32	4 789	11	1 621	81	819	2 957	1 334	131 146	511 627
%	70,84	0,88	0,01	0,02	0,01	0,05	0,06	0,12	0,03	0,03	0,04	0,01	0,94	0,00	0,32	0,02	0,16	0,58	0,26	25,63	100,00
Plzeňský	399 897	507	16	344	46	430	1 096	511	216	38	297	23	7 982	19	3 460	108	2 676	2 194	2 045	148 496	570 401
%	70,11	0,09	0,00	0,06	0,01	0,08	0,19	0,09	0,04	0,01	0,05	0,00	1,40	0,00	0,61	0,02	0,47	0,38	0,36	26,03	100,00
Hl. m. Praha	821 688	3 754	246	1 732	423	1 419	1 264	1 721	368	167	9 413	290	23 089	1 028	21 316	795	6 313	11 005	19 653	343 112	1 268 796
%	64,76	0,30	0,02	0,14	0,03	0,11	0,10	0,14	0,03	0,01	0,74	0,02	1,82	0,08	1,68	0,06	0,50	0,87	1,55	27,04	100,00
Středočeský	901 438	1 789	133	830	82	1 251	822	1 898	388	81	2 434	91	17 474	207	7 512	214	2 693	5 875	5 718	338 281	1 289 211
%	69,92	0,14	0,01	0,06	0,01	0,10	0,06	0,15	0,03	0,01	0,19	0,01	1,36	0,02	0,58	0,02	0,21	0,46	0,44	26,24	100,00
Ústecký	553 008	692	32	334	73	973	4 203	1 100	1 247	42	1 301	35	12 033	64	2 882	80	4 194	5 235	2 844	218 589	808 961
%	68,36	0,09	0,00	0,04	0,01	0,12	0,52	0,14	0,15	0,01	0,16	0,00	1,49	0,01	0,36	0,01	0,51	0,65	0,35	27,02	100,00
Vysočina	330 890	35 512	30	81	10	162	204	194	131	14	160	18	2 989	8	1 103	49	547	8 055	1 250	124 158	505 565
%	65,45	7,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,04	0,04	0,03	0,00	0,03	0,00	0,59	0,00	0,22	0,01	0,11	1,59	0,25	24,56	100,00
Zlínský	318 139	95 292	68	72	31	170	134	320	133	12	202	41	5 806	20	565	84	490	23 648	2 686	132 031	579 944
%	54,86	16,43	0,01	0,01	0,01	0,03	0,02	0,06	0,02	0,00	0,04	0,01	1,00	0,00	0,10	0,01	0,08	4,08	0,46	22,77	100,00

I. 4. 3. Mateřský jazyk ve sčítání lidu v roce 2011

Tab. 14 Přihlášení se k mateřskému jazyku ve sčítáních lidu v letech 1991, 2001 a 2011 (excerpce podle jazyků)

mateřský jazyk	rok sčítání					
	1991		2001		2011	
	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%
obyvatelstvo celkem	10 302 215	100,0	10 230 060	100,0	10 436 560	100,0
český	9 871 518	95,8	9 707 397	94,9	9 263 300	88,8
slovenský	239 355	2,3	208 723	2,0	154 465	1,5
polský	52 362	0,5	50 738	0,5	33 597	0,3
německý	40 907	0,4	41 328	0,4	14 148	0,1
romský	24 294	0,2	23 211	0,2	4 919	0,05
maďarský	20 260	0,2	nejz.	---	9 286	0,1
ruský	nejz.	---	18 746	0,2	31 622	0,3
ukrajinský	4 882	0,05	nejz.	---	48 250	0,5
vietnamský	nejz.	---	nejz.	---	30 830	0,3
znaková řeč	nejz.	---	733	---	1 429	0,01

I. 5. K doporučením z druhého monitorovacího cyklu

- A) Pokračovat v úsilí na podporu povědomí a tolerance ve vztahu k regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, které představují, jako součásti nedílného kulturního dědictví České republiky, a to jak v obecných osnovách na všech stupních vzdělávání, tak ve sdělovacích prostředcích.**

o Vzdělávání

Problematika multikulturní výchovy, výchovy k respektování lidských práv i výchovy proti extremismu, rasismu a intoleranci je integrální součástí rámcových vzdělávacích programů základního i středního vzdělávání a jako taková je v rámci kurikulární reformy implementována do jednotlivých školních vzdělávacích programů. Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný vzdělávací obsah a jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Do rámcových vzdělávacích programů budou v rozšířenější podobě zařazeny dějiny a kultura menšin na území ČR v rámci jejich tzv. cyklických revizí.

Důležitým informačním, metodickým a komunikačním zdrojem v oblasti multikulturní výchovy je metodický portál www.rvp.cz. Činnost metodického portálu www.rvp.cz zajišťuje Národní ústav pro vzdělávání v Praze, přímo řízená organizace ministerstvem.

Ministerstvo má prostřednictvím Národního ústavu pro vzdělávání v Praze zastoupení v pracovní skupině při Evropské komisi pro předčasné odchody ze vzdělávání - Thematic Working Group on Early School Leaving. Jeho zástupce spolupracuje se zástupcem NNO Romodrom, která se zaměřuje na vzdělávání romské menšiny. Činnost pracovní skupiny pro předčasné odchody ze vzdělávání je samozřejmě orientována také na národnostní menšiny, ve kterých je vyšší podíl lidí s předčasně ukončeným vzděláváním.

Vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky zajišťuje Národní institut dalšího vzdělávání v Praze, přímo řízená organizace resortu školství. Důraz je kladen především na nabídku pro mateřské školy, kdy děti z národnostních menšin či děti cizinců poprvé vstupují do českého vzdělávacího systému. Od školního roku 2012/2013 rozšířil stávající nabídku vzdělávacích programů pro pedagogy mateřských a základních škol speciálních a základních škol praktických, ale i pro běžné mateřské a základní školy na podporu multikulturní výchovy

a inkluzivního vzdělávání, mimo jiné i pro práci s dětmi a žáky ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, z prostředí národnostních menšin a migrantů.

- Média

Viz informace III. části k čl. 11

- B) dále zlepšovat legislativu týkající se výborů pro národnostní menšiny tak, aby tyto výbory nebyly překážkou uplatňování a realizace Charty, včetně výuky a vzdělávání v regionálních a menšinových jazycích a instalace dvojjazyčných topografických označení a nápisů.**

Viz text v I. 2.2.

- C) přijmout strukturovanou a systematickou politiku na ochranu a propagaci němčiny a romštiny a vytvořily příznivé podmínky pro jejich používání ve veřejném životě**

- Německý jazyk

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy průběžně podporuje jazykové aktivity gymnázií, která poskytují výuku německého jazyka vedoucí k udělení Německého jazykového diplomu. Tento diplom opravňuje ke studiu na německých vysokých školách bez další jazykové zkoušky. Česko-německé aktivity jsou rozsáhlé také v rámci mimoškolních aktivit mládeže. Podrobnější informace jsou uvedeny v části III.

- Romský jazyk

Vláda se zavázala v Koncepti romské integrace na období 2010 – 2013 k průběžné podpoře výzkumu romského jazyka, romského Holocaustu a romské kultury, k vytváření podmínek pro institucionální rozvoj vysokoškolského oboru *romistika* a podpoře jeho rozšíření na další VŠ. Dále je podporováno průběžné rozšíření výuky romského jazyka na regionální úrovni, vytváření materiálů pro vzdělávání pedagogických pracovníků pro práci s jinojazyčnými žáky s přihlédnutím k romským žákům, tvorbu metodických a didaktických materiálů pro výuku romštiny. Zavázala se též včlenit ve spolupráci s *Výzkumným ústavem pedagogickým a Národním ústavem odborného vzdělávání* téma romské kultury a dějin do rámcových vzdělávacích programů škol v souladu s harmonogramem revizí rámcových vzdělávacích programů a průběžně prostřednictvím *České školní inspekce* vyhodnocovat soulad těchto programů se školskými vzdělávacími programy, podle nichž probíhá výuka těchto témat v praxi.

- D) přijmout opatření zajišťující dostupnost výuky v němčině a romštině a výuky němčiny a romštiny ve spolupráci s osobami, které těmito jazyky hovoří**

V roce 2010 došlo k významné změně v Dotačním programu na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, jenž umožnil podávat občanským sdružením i školám projekty týkající se ne jen polštiny a těšínského nářečí jako její regionální varianty, ale i němčiny, romštiny slovenštiny. Jedním z opatření byla podpora vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit jsou jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Podrobnější informace jsou uvedeny v části III.

- Německý jazyk

Informace ze statistik: Německý jazyk může být vyučován jako první cizí jazyk, i když školami a rodiči je preferován jako první cizí jazyk anglický (v 98, 59 %). Podle statistických

údajů k 30. září 2013 bylo v německém jazyce jako prvním cizím jazyce vzděláváno 9 010 žáků (1,36 %), zatímco německý jazyk jako povinný druhý cizí jazyk využilo 129 277 žáků, což je 69 % z celkového počtu žáků učících se druhý cizí jazyk. Z celkového počtu učitelů německého jazyka je pouze 18,31 % učitelů nekvalifikovaných.

– Němčina v souvislosti se zavedeným povinným dalším cizím jazykem na 2. stupni ZŠ

Česká republika nedisponuje přirozeným vícejazyčným prostředím tak, jako některé evropské státy. Z ekonomicko-politických a kulturních důvodů je ovšem pro občany této země nesmírně důležité mít schopnost komunikovat alespoň ve dvou cizích jazycích, tj. nejlépe v jednom z globálních jazyků a v jednom z regionálně či kulturně blízkých jazyků (princip 1+2). Občanům, kteří ovládají více jazyků, se otevírají nové možnosti k lepšímu životu a k zajímavým pracovním příležitostem. Od roku 2005 se prioritou stala na všech stupních vzdělávání výuka anglického jazyka jako klíčového nástroje globální komunikace. Také Evropská unie uznává angličtinu jako nejrozšířenější jazyk v Evropě, ale současně chce zajistit, aby tato situace nebyla na úkor jazykové rozmanitosti. Zavedením dalšího cizího jazyka bude oživena klesající tendence výuky jiných jazyků, než angličtiny. Například pro posílení výuky německého jazyka hovoří argumenty:

- Nejpočetnější skupina evropského obyvatelstva hovoří německy.
- Německá ekonomika zaujímá v hlavních ukazatelích první místo v Evropě a třetí na světě (za USA a Japonskem).
- Pro Českou republiku je právě Německo největším obchodním a kulturním partnerem.
- Na našem území působí vysoký počet firem s německou, rakouskou a švýcarskou majetkovou účastí, které naléhavě hledají spolupracovníky s dobrými znalostmi němčiny.
- Německy mluvící země nabízejí celou řadu stáží a studijních pobytů studentům humanitních, přírodovědných i technických oborů.

Ministerstvo tímto rozhodnutím alespoň částečně naplňuje doporučení EU o zavedení dvou povinných cizích jazyků do výuky v základním vzdělávání a směřuje tak k uplatňování principu mnohojazyčnosti.

Výuka cizích jazyků by měla v souladu se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky směřovat zejména ke komunikaci. Jestliže se žák již několik let učí první cizí jazyk, jeho vzdělávání se v dalším cizím jazyce již pro něj bude snadnější. Resort neočekává, že bude jazyk perfektně ovládat, ale že bude schopen komunikovat na úrovni A1 dle rámce. Žák může z důvodu specifických vzdělávacích potřeb pokračovat v rozvíjení 1. cizího jazyka.

○ Romský jazyk

Akreditaci na přípravu pedagogů pro romský jazyk má např. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Akreditované studijní programy a programy v rámci celoživotního učení, realizované vysokými školami, jsou uvedeny v části III. této zprávy. Jedná se např. o přípravu asistentů pedagoga či o studium romistiky.

Romský jazyk se vyučuje na třech středních školách v ČR. Osnovy Střední odborné školy managementu a práva, s. r. o., Kolín, obsahují informace o romské historii, kultuře a jazyce, čímž absolventa připravují na práci ve vlastní komunitě. Tento faktor rovněž povzbuzuje zájem romských dětí o studium, což bylo potvrzeno již v rekvalifikačních kurzech této školy. S platností do roku 2011 jsou nabízeny obory středoškolského vzdělávání Sociální činnost v prostřední etnických minorit a Pedagogika pro asistenty ve školství. Tyto obory vzdělání mají platnost do roku 2011, jsou nabízeny pouze v dálkové formě vzdělávání a jsou určeny svým zaměřením zejména pro žáky pocházející z romské populace. Těmito programy

ministerstvo podporuje zvyšování vzdělanosti romské menšiny, zejména dospělých Romů. Mezi povinné předměty učebního plánu jsou zařazeny předměty jako multikulturní soužití, vybrané metody sociální práva, sociální politika, sociální komunikace a základy romistiky.

Část II.

1. Uved'te poslední vývoj týkající se ustanovení článku č. 7 Charty za monitorovací období (2011-2013).

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Vláda schválila v prosinci 2009 svým usnesením č. 1572 Koncepci romské integrace na období 2010 – 2013, ve které se zavazuje k podpoře výzkumu a výuky romštiny a uznává jí za součást evropského kulturního bohatství.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Za toto monitorovací období nedošlo u tohoto bodu ke změně.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

V roce 2010 došlo k významné změně v Dotačním programu na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, jenž umožnil podávat občanským sdružením i školám projekty týkající se ne jen polštiny a těšínského nářečí jako její regionální varianty, ale i slovenštiny, němčiny a romštiny. V současnosti se Rada intenzivně zabývá možností přičlenit do dotačního programu implementace Charty také chorvatštinu moravských Chorvatů. (Bližší informace viz oddíl I. 1.).

V roce 2010 se připravovala změna zřizovací listiny Pedagogického centra pro polské národnostní školství Český Těšín (byla schválena dne 20. ledna 2011 pod názvem Opatření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy podle § 169b odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, kterým se vydává Dodatek č. 2 ke Zřizovací listině centra).

Tato změna kromě technických opatření jednak aktualizovala pedagogickou terminologii použitou ve zřizovací listině a jednak umožnila zakotvit přímo do zřizovací listiny některé z aktivit, které přispívají k naplňování Evropské charty regionálních či menšinových jazyků²¹ a Pedagogické centrum je dříve vykonávalo bez výslovného odkazu na zřizovací listinu.

Konkrétně se jednalo o umožnění vzdělávat i pedagogické pracovníky ze škol, které nepatří k polskému národnostnímu školství a škol s integrovanými polskými třídami, v rámci celoživotního učení. Navrhovaná změna vyšla vstříc požadavkům učitelů v regionu. Dále byla do Zřizovací listiny výslovně zakotvena možnost přeshraničního vzdělávání (čl. 14/písm. b) Charty).

d) Podpora užívání menšinových jazyků

Viz část I a III Zprávy.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Vazby mezi mluvčími různých jazyků se prohlubují zejména při společných kulturních a společenských akcích organizací jednotlivých národnostních menšin, jež veřejná správa ČR finančně podporuje.

²¹ Usnesení vlády ČR č. 1574 ze dne 7. prosince 2005 k návrhu na ratifikaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (ETS 148), otevřené k podpisu členskými státy Rady Evropy ve Štrasburku dne 5. listopadu 1992.

Od roku 2007 tomuto účelu slouží *Dům národnostních menšin* v Praze, v němž sídlí sdružení bulharské, maďarské, německé, polské, romské, ruské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské menšiny. Organizacím (nejen mluvčím vyjmenovaných menšinových jazyků) jsou k dispozici společné prostory – výstavní sál, zasedací místnost, společenský sál s kavárnou pro prezentaci vlastní kultury bez ohledu na regionální příslušnost mluvčích menšinových jazyků. (Dále viz čl. 7 odst. 3).

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

ČR ve sledovaném období poskytovala ze svého rozpočtu prostředky pro výuku a studium regionálních nebo menšinových jazyků, informace se nacházejí v části I. a III. zprávy. Seznam škol, kde se vyučují některé předměty v ruském jazyce na základě povolení resortu dle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce:

ZŠ Ostrava – Poruba, Porubská 831, 708 00 Ostrava – Poruba

ZŠ Hronov, Komenského náměstí 8, 549 31

V jiných menšinových jazycích nebyla výuka některého předmětu na základě povolení MŠMT dle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce povolena, neboť o ni nebylo ze strany základních škol požádáno.

Výuka jazyka v rámci menšiny je podpořena v dotačním programu MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Viz část I a III Zprávy (MŠMT by mělo dodat obory u všech menšinových jazyků).

h) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

O studiu menšinových jazyků blíže v části III Zprávy.

i) Mezistátní výměny

Informace o mezistátních výměnách, týkající se jazyků, chráněných Chartou, se nacházejí v části III. této zprávy.

Článek 7, odst. 2

Odstranění (ochrana/zasahování proti) diskriminace menšinových jazyků

V září 2009 vešel v ČR v platnost zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), jenž sice přímo neupravuje zákaz jazykové diskriminace, zakazuje však přímou i nepřímou diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu či národnosti.

Právní úprava boje proti diskriminaci vychází z ústavních principů rovnosti v důstojnosti a v právech a zákazu diskriminace z nelegitimních důvodů.²² Upravuje práva osob na rovné zacházení a ochranu před diskriminací. Zakazuje přitom přímou i nepřímou diskriminaci z důvodů rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru. Přímou diskriminací zákon rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci. Nepřímou diskriminací zákon rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe

²² Blíže viz HRI/CORE/CZE/2010, str. 42, bod 145 a následující.

je z některého z nelegitimních důvodů osoba ve skutečnosti znevýhodněna oproti ostatním. Zákon postihuje nejen diskriminaci přímou i nepřímou, ale i obtěžování, pronásledování a pokyn a navádění k diskriminaci.

Zákon zakazuje diskriminaci v oblastech práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání; přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti; pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti včetně odměňování; členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují; členství a činnosti v profesních komorách, včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují; sociální zabezpečení a sociálních výhod; zdravotní péče; vzdělání; poskytování zboží a služeb včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti. Na druhou stranu zákon stanovuje, že za diskriminaci se nepovažují opatření, jejichž cílem je předejít nebo vyrovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob vymezené některým z výše uvedených důvodů a zajistit jí rovné zacházení a rovné příležitosti.²³ Zákon tedy, stejně jako Listina základních práv a svobod²⁴ (dále jen „Listina“), umožňuje speciální podpůrná opatření na podporu a ochranu práv znevýhodněných skupin (pozitivní diskriminace).

Antidiskriminační zákon se nevztahuje na právní vztahy související s úpravou podmínek vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí nebo osob bez státní příslušnosti na území ČR. Cizinci jsou nadáni základními právy a svobodami zakotvenými v Listině²⁵ bez ohledu na délku pobytu na území ČR či pobytový status. Výjimku tvoří určitá politická práva spojená s tvorbou politické vůle ve státu, jejichž nositeli mohou být pouze státní občané.²⁶

Článek 7, odst. 3

Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami

Světový romský festival KHAMORO se koná od roku 1999 a za dobu existence se stal nejvýznamnější akcí svého druhu nejen v ČR, ale i na celoevropské úrovni. Jeho cíli v dlouhodobém měřítku jsou ukázat bohatství a rozmanitost romské kultury a tradic, které jsou významnou součástí české, evropské a světové kultury, přispět k integraci Romů do české společnosti a k vytváření multikulturní společnosti a přispět ke zlepšení a rozvoji vztahů mezi majoritní společností a romskou komunitou prostřednictvím kulturní a odborné prezentace skrze pozitivní hodnoty, jakou hudba a jiné formy umění bezpochyby jsou. Každoročně je dotován ze státních zdrojů (rok 2011: 1 350 000,- Kč; rok 2012: 930 000,- Kč; rok 2013: 800 000,- Kč).

Mezinárodní festival Praha srdce národů patří rovněž k nástrojům porozumění mezi menšinovou a většinovou společností (dotace ze státního rozpočtu pokaždé 80 000,- Kč za sledované období). Z dalších podobných akcí podporovaných ze státních zdrojů na regionální úrovni stojí za zmínku např. festivaly Babylonfest (Brno), Festival národnostních menšin v Orlové, festival národů Podyjí v Mikulově a Mezinárodní folklorní festival v Jablunkově.

Článek 7, odst. 4

Konzultační mechanismy

Mluvčí regionálních či menšinových jazyků mohou využívat uzákoněné možnosti aktivně se podílet na řešení záležitostí týkající se národnostních menšin v rámci Výborů pro národnostní

²³ § 7 odst. 2 antidiskriminačního zákona.

²⁴ Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku ČR.

²⁵ Čl. 42 odst. 2 Listiny.

²⁶ Např. právo volební či právo sdružovat se v politických stranách a hnutích.

menšiny i při jednáních Rady. V části I. této zprávy jsou uvedeny konkrétní příklady reflexe potřeb vyjádřených mluvčími regionálních či menšinových jazyků.

Počet Výborů v obcích (popř. městských částech statutárních měst) postupně během sledovaného období rostl, a to až do roku 2012, kdy byly zveřejněny definitivní výsledky sčítání lidu. V roce 2011 jich bylo 62, přičemž v dalších čtyřech obcích, v nichž nebyla povinnost zřídit Výbor ze zákona, byla zřízena Komise pro národnostní menšiny. V roce 2012 jich bylo pouze o tři méně, k tomu 5 obcí zřídilo Komisi. V roce 2013 byl Výbor zřízen v 53 obcích, i když ve dvaceti z nich není na základě zákona a sčítání lidu nutno Výbor zřizovat.

Situace ve statutárních městech (Brno, České Budějovice, Děčín, Frýdek-Místek, Havířov, Hradec Králové, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Jihlava, Karlovy Vary, Karviná, Kladno, Liberec, Mladá Boleslav, Most, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Prostějov, Přerov, Teplice, Ústí nad Labem, Zlín) je přehlednější, tři z nich zřídila v této době Výbor (Brno, Chomutov, Karviná), po sčítání lidu tato povinnost zůstala na Karviné. Přesto ve zbylých městech je Výbor dále funkční, byť jeho zřízení nevyplývá ze zákona. Další čtyři města ustanovila Komisi (z důvodu nenaplnění zákonných podmínek pro zřízení Výboru; Liberec, Mladá Boleslav, Most).

Ve třech z celkového počtu 14 krajů byly zřízeny Výbory (Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký), i když jediným krajem, kde tato povinnost vzniká ze zákona, je Karlovarský. V dalších dvou krajích (Jihomoravský, hl. m. Praha) je ustanovena Komise či jinak pojmenovaná grémia. Osm krajů zřizuje vedle toho pozici koordinátora pro národnostní menšiny. V Karlovarském kraji je jednou z permanentních agend situace německé menšiny, přičemž němčinou jako takovou se Výbor ve sledovaném období nezabýval.

Důvodem nejasností především v obcích je původní nedokonalá formulace příslušné pasáže platného zákona o obecním zřízení. Podle ní byl alespoň desetiprocentní podíl obyvatel hlásících se k národnostním menšinám v obci zavazující ke zřízení Výboru zjišťován pouze počtem osob deklarujících tyto vybrané národnosti ve sčítání lidu. (K zákonu viz oddíl I. 2. 2.).

Článek 7, odst. 5

Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Ve sledovaném období nedošlo za toto monitorovací období u tohoto bodu ke změně, odkazujeme proto na informace, uvedené ve II. části První periodické zprávy předložené Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy podle článku 15 Charty.

2. Informace o přijatých legislativních a/nebo praktických opatřeních, které přijal stát s cílem implementovat výzvy a doporučení Výboru expertů, která byla uvedena v první evaluační zprávě.

Vláda schválila v prosinci 2009 Koncepci romské integrace na období 2010–2013. Jedná se o strategický dokument, kterým se ČR zavazuje k podpoře výzkumu a výuky romského jazyka, ke tvorbě metodických a didaktických materiálů i pomůcek pro výuku romštiny; k podpoře literatury psané v romštině. Další informace o přijatých opatřeních se nacházejí v části I. a III. této Zprávy.

Část III.

3. Uvedte, jaké kroky byly podniknuty v oblasti regionálních či menšinových jazyků, vybraných v období ratifikace Charty, vyplývající z článku č. 2, odst. 2 Charty (legislativní a praktická opatření)

Jazyky: POLŠTINA, SLOVENŠTINA

Níže uvedené závazky pro polštinu platí v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná. Závazky pro slovenštinu platí na území celého státu.

Článek 8 – Vzdělávání

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti vzdělávání tyto závazky:

Pro polštinu: odst. 1a)i/ii; b)i/ii; c)i/ii; d)ii; e)iii; f)iii; g); h); i); odst. 2 (celkem 10 bodů).

Pro slovenštinu: odst. 1a)iv; b)iv; e)iii; g); i); odst. 2 (celkem 6 bodů)

Předškolní vzdělávání

Odstavec 1) Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

- a) i zpřístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii zpřístupní podstatnou část předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- iv pokud veřejné orgány nemají přímé pravomoce při zajišťování předškolní výchovy, budou upřednostňovat a/nebo podporovat uplatňování opatření uvedených v bodech i - iii;

o Polština

V roce 2013 pokračovalo vzdělávání v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím i v mateřských školách, v nichž byly zřízeny třídy s polským jazykem vyučovacím. Do 33 mateřských škol s polským jazykem vyučovacím dochází 859 dětí. Ve srovnání s rokem 2012 přibýlo v těchto školách 30 dětí.

Tab. 15 Počty dětí v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím ve školním roce 2013/2014 ²⁷

okres Karviná	
<i>mateřská škola</i>	<i>počet dětí</i>
Albrechtice	19
Český Těšín, Svibice	25
Český Těšín, Akátová	25
Český Těšín, Hrabinská	25
Český Těšín, Moskevská	55
Karviná Fryštát	65
Horní Suchá	32
Dolní Lutyně	20
Orlová Lutyně	17
Stonava, Holkovice	18
Těrlicko	25
Havířov, Bludovice	25
celkem okres Karviná	351

okres Frýdek-Místek	
<i>mateřská škola</i>	<i>počet dětí</i>
Bocanovice	3
Bukovec	22
Bystřice nad Olší	55
Dolní Lomná	10
Hnojník	28
Košařska	13
Hrádek	22
Jablunkov	75
Milíkov	21
Mosty u Jablunkova, Střed	24
Návsí	23
Nebory	13
Oldřichovice	20
Písek	14
Ropice	23
Třinec, Dolní Lištná	25
Třinec, Konská	14
Třinec, SNP	45
Třinec, Štefánikova	24
Vendryně, Zaolší	8
Vendryně č. 1	26
celkem okres Frýdek - Místek	508

²⁷ Stav ke dni 20. září 2013, zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Základní vzdělávání

- b) i zpřístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považován za dostatečný;

Kvalitní vzdělání je jedním z rozhodujících faktorů kvality života společnosti 21. století. Jedním ze současných rizik v ČR je zvyšování nerovnosti v přístupu ke vzdělávání, ačkoliv rovný přístup ke vzdělávání jako nástroj pro posilování soudržnosti společnosti je dlouhodobě součástí prioritních cílů vzdělávací politiky ČR:

Vzdělávání žáků v základních školách je realizováno dle stávajících kurikulárních dokumentů a platné školské legislativy, romští žáci nejsou z běžného vzdělávacího proudu vylučováni. V kompetenci ředitelů škol je přímá odpovědnost za vzdělávání žáků ve škole.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vypracovalo návrh novely Školského zákona (§ 16), ten uvádí, že právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají vzdělávacím potřebám a možnostem žáka, bude náležet každému jednotlivci podle jeho potřeb, bez kategorizace na osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním.

o Němčina

Tab. 16 Seznam základních škol, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení ministerstva²⁸

ZŠ Německo - českého porozumění	Střížkovská 27/32, 180 00 Praha 8
ZŠ K Miličovu	K Miličovu 674, 149 00 Praha 4
ZŠ a MŠ Školní	Školní 1544/5, 405 02 Děčín
ZŠ Chrjukinova	Chrjukinova 1801/12, 700 30 Ostrava-Zábřeh
ZŠ Ostrava – Poruba	Porubská 831, 708 00 Ostrava - Poruba
ZŠ Mládežnická	Mládežnická 11/1564, Havířov Podlesí

Základní škola německo-českého porozumění a Gymnázium Thomase Manna je škola založená v roce 1991 německou menšinou v ČR. Nabízí pro české i německé děti vzdělání a výchovu v ročnících 1-5 s němčinou jako jazyk cizí nebo mateřský. Připravuje žáky pro studium na Gymnáziu Thomase Manna, které je osmileté gymnázium založené německou menšinou. v ČR a nabízí velmi kvalitní výuku němčiny. Ministerstvo spolupracuje s vedením této školy, která garantuje velmi kvalitní výuku německého jazyka.

Tab. 17 Školy, kde se vyučuje v bilingvním programu v němčině

Rakouské gymnázium v Praze o.p.s.
Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace
Gymnázium Dr. Karla Polesného, Znojmo, Komenského náměstí 4

²⁸ podle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce

Tab. 18 Členění podle kraje - podíl žáků učících se německý jazyk (ze žáků učících se cizí jazyk)

	<i>celkem</i>	<i>povinný předmět</i>	<i>nepovinný předmět</i>
Praha	13,5	9,1	19,2
Středočeský	13,0	7,7	12,7
Jihočeský	21,8	15,7	41,1
Plzeňský	24,1	18,8	18,5
Karlovarský	25,2	19,0	66,2
Ústecký	20,2	16,0	0,4
Liberecký	20,1	12,0	49,3
Královéhradecký	14,2	7,7	21,3
Pardubický	14,5	7,2	12,2
Vysočina	17,1	10,5	9,8
Jihomoravský	17,3	13,1	8,8
Olomoucký	13,9	8,8	2,3
Zlínský	12,7	6,4	19,9
Moravskoslezský	14,3	10,5	12,8
celkem ČR	16,4	11,1	17,4

Resort podporuje výuku němčiny jako cizího jazyka, spolupracuje s Goethovým institutem, podporuje jeho akce, udělilo např. záštitu projektu Goethova Institutu *Němčina pro úspěšnou kariéru*,²⁹ podporuje celkově výuku německého jazyka, od září 2013 byla zavedena v ZŠ povinná výuka druhého cizího jazyka, jedním z důvodů tohoto rozhodnutí bylo posílení výuky německého jazyka. K mezinárodnímu dni cizích jazyků ministerstvo organizuje konferenci k podpoře vícejazyčnosti, v rámci konference je vždy velká část věnována němčině.

Česko-německé aktivity jsou rozsáhlé také v rámci mimoškolních aktivit mládeže, zde jde např. o činnost Koordinačního centra česko-německých výměn mládeže *Tandem* v Plzni, podporovaného mimo jiné ze zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Koordinační centra poskytují poradenské služby a podporují státní a nestátní instituce a organizace obou zemí při uskutečňování a zintenzivňování česko-německých výměn mládeže a mezinárodní spolupráce v oblasti práce s mládeží. *Tandem* má celostátní působnost. Cílem jeho činnosti je setkávání mladých lidí. *Tandem* nabízí finanční podporu na česko-německá setkávání dětí a mládeže zejména v mimoškolní a předškolní oblasti, realizuje Program podpory odborných praxí a zprostředkovává Evropskou dobrovolnou službu v SRN.

Mezi důležité úkoly projektu *Tandem* patří mimo jiné zprostředkování kontaktů mezi českými a německými organizace a podpora jejich partnerství.³⁰

○ Polština

V základních školách s polským jazykem vyučovacím se vzdělávalo 1 688 žáků ve 112 třídách 25 škol (některé jsou plně organizované, jiné mají pouze první stupeň). Oproti roku 2012 se počet žáků zvýšil o 28 a počet tříd zůstal na stejné úrovni.

Všechna školská zařízení s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji se nacházejí na území okresů Frýdek - Místek a Karviná, kde je největší koncentrace obyvatel polské národnosti. Všechna polská školská zařízení jsou zařazena do rejstříku škol a školských

²⁹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/nemcina-pro-uspesnou-praxi>

³⁰ www.tandem.adam.cz

zařízení resortu. Jejich úkolem je vzdělávání občanů ČR polské národnosti v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, v jejich mateřském jazyce.

Tab. 19 Základní školy s polským jazykem vyučovacím (stav ke dni 20. září 2013; zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

Okres KARVINÁ

	I	II	III	IV	V					třídy	žáci
Albrechtice	2	0	3	7	3					1	15
Český Těšín-Svibice	6	11	9	5	7					3	38
Orlová-Lutyně	2	3	5	0	3					1	13
Stonava Holkovice	2	2	2	1	0					2	7
Těrlicko	2	4	4	4	6					1	20
celkem	14	20	23	17	19					8	93

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	třídy	žáci
Český Těšín	40	43	20	24	39	31	43	38	32	16	310
Dolní Lutyně	1	5	3	2	5	2	8	5	4	5	35
Havířov-Bludovice	4	9	6	8	4	5	6	6	7	6	55
Horní Suchá	9	12	8	11	6	9	8	10	9	6	82
Karviná Fryštát	22	21	14	21	16	11	22	17	19	9	163
celkem	76	90	51	66	70	58	87	76	71	42	645

Okres Frýdek-Místek

	I	II	III	IV	V					třídy	žáci
Bukovec	5	3	12	6	5					2	31
Dolní Lomná	3	3	3	4	2					1	15
Hrádek	5	9	3	5	9					2	31
Košařska	3	6	2	5	3					2	19
Návsí	8	7	3	5	3					2	26
Oldřichovice	6	6	3	3	4					2	22
Ropice	6	7	2	1	5					2	21
Třinec VI	6	8	4	4	9					3	31
Mosty u Jablunkova	2	3	8	0	2					1	15
Milíkov	5	3	5	7	2					2	22
celkem	49	55	45	40	44					19	233

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	třídy	žáci
Třinec I	10	11	16	11	16	14	21	24	16	9	139
Bystřice	19	17	16	13	11	20	25	25	17	9	163
Hnojník	14	11	15	10	8	16	12	15	12	8	113
Jablunkov	15	16	11	21	6	37	27	42	24	12	199
Vendryně	14	13	8	8	14	14	12	8	12	8	103
celkem	72	68	63	55	101	97	114	81	46	46	717

ZŠ celkem 211 233 185 186 188 159 184 190 152 115 1688

- Romština

Viz. I. 3.2.

- Slovenský jazyk

Zájem o zřízení střední školy se slovenským jazykem v Praze se objevil ve druhé polovině roku 1994. Koncem září 1995 obdrželo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy žádost

zástupců *Klubu slovenské kultury v ČR, Obce Slováků v ČR a Svazu Slováků v ČR* o zřízení *Gymnázia Milana Rastislava Štefánika* v Praze. Po mnoha jednáních předkladatelé potvrdili svůj zájem zřídit gymnázium k 1. září 1996. Slovenské gymnázium v Praze bylo zařazeno do sítě škol a byl jmenován ředitel, ale škola de facto neexistovala, neboť se přihlásilo pouze pět žáků, proto bylo po několika letech ze sítě vyřazeno. Ve školním roce 1998/99 gymnázium *Na Vítězné pláni* v Praze bylo připraveno zahájit výuku slovenštiny. Bylo potřeba alespoň 12 zájemců – žáků, aby se oddělení zřídilo. Přihlásilo se jich pouze 6 a po dohodě probíhala výuka slovenštiny pouze jako zájmový kroužek. Gymnázium *Na Vítězné pláni* bylo připraveno i ve školním roce 1999/2000 poskytnout výuku slovenštiny jako nepovinného volitelného předmětu pro děti z celé Prahy. Zájem ze strany občanů SR však nebyl. Bylo konstatováno, že většina dětí i rodičů při volbě školy dává zřejmě přednost češtině, neboť počítají s tím, že děti budou dále studovat a mohly by mít na vyšších stupních škol problémy s klasifikací z českého jazyka. Podpora tak zůstává na úrovni dotačních programů (viz část I a III této zprávy), projekty umožňující zprostředkování vyučování ve slovenštině jsou podporovány prostřednictvím dotačního programu ministerstva školství na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy a dotačního programu na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Střední vzdělávání a technické a odborné vzdělávání

- c) i **zpřístupní středoškolské vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**
- ii **zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**
- d) ii **zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**

Příslušníkům národnostních menšin se zajišťuje právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny, a to za podmínek stanovených v § 14 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Kromě pravidel pro zřizování škol s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je školským zákonem zavedena možnost, aby pro podporu zájmů příslušníků národnostních menšin mohl ředitel školy se souhlasem zřizovatele stanovit v rámci školního vzdělávacího programu předměty nebo jejich části, v nichž bude možno výuku organizovat dvojjazyčně, a to také v jazyce národnostní menšiny. Dále je stanoveno, že vysvědčení, výuční listy a diplomy o absolutoriu se ve školách, kde se vyučuje v jazyce národnostní menšiny, vydávají dvojjazyčně, tj. v jazyce českém i v jazyce národnostní menšiny.

V souladu se zavedením nového modelu maturitní zkoušky od školního roku 2010/2011 je školským zákonem garantováno, že žáci škol a tříd s vyučovacím jazykem národnostní menšiny mají právo skládat společnou i profilovou část maturitní zkoušky v českém jazyce nebo v jazyce národnostní menšiny (v polštině), a to s výjimkou zkoušky z českého jazyka a literatury.

V současnosti v ČR existuje 17 šestiletých tzv. dvojjazyčných gymnázií, pilotujících vzdělávání podle rámcového vzdělávacího programu a školního vzdělávacího programu pro dvojjazyčná gymnázia (toto pokusné ověřování je rozloženo do let 2007 až 2015): šest česko-španělských, pět česko-francouzských, jedno česko-italské, dvě česko-anglická, tři česko-německá. Dvě česko-německá dvojjazyčná gymnázia jsou zřízena na základě spolupráce s Rakouskou republikou (Praha, Znojmo), jedno česko-německé v Liberci je zřízeno na základě mezivládní dohody se SRN.

○ Němčina

Na území ČR působilo 5 středních škol s německým vyučovacím jazykem, které navštěvovalo celkem 757 studentů ve 40 třídách (v roce 2009 se vzdělávalo 781 žáků ve 38 třídách).

Tab. 20 Počty žáků ve středních školách s německým jazykem vyučovacím

název zařízení	místo	škol	tříd	žáků
Gymnázium Thomase Manna, o.p.s.	Střížkovská 27, Praha 8	1	8	128
Gymnázium Dr. Karla Polesného	Komenského náměstí 4, Znojmo	1	6	140
Gymnázium F. X. Šaldy	Partyzánská 530, Liberec 11	1	6	152
Rakouské gymnázium v Praze o.p.s.	U Uranie 14, Praha 7	1	9	163
Německá škola v Praze s.r.o. (gymnázium)	Schwarzenberská 700, Praha 5	1	11	174
	celkem	6	45	883

○ Polština

Na Gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně se vzdělávalo 340 žáků ve 12 třídách (oproti roku 2012 je to o 12 žáků více, v každém ročníku jsou 3 třídy). Na střední odborné škole, Obchodní akademii v Českém Těšíně studovalo celkem 45 žáků (počet žáků se snížil o 9).

Tab. 21 Střední školy s polským vyučovacím jazykem³¹

	I	II	III	IV	třídy	žáci
Gymnázium Český Těšín	88	83	91	78	12	340
Obchodní akademie Český Těšín	12	11	8	14	0 (smíšené třídy)	45
celkem	100	94	99	92	12	385

○ Romština

– Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků SŠ a studentů VOŠ³²

V tomto programu jsou poskytovány dotace právnickým osobám vykonávajícím činnost střední školy, konzervatoře nebo vyšší odborné školy zapsané ve školském rejstříku podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, na zajištění finanční a materiální podpory vzdělávání romských žáků a studentů ve středních školách, vyšších odborných školách a konzervatořích, pokud jsou občany České republiky a jejichž rodinám působí náklady spojené se středním nebo vyšším odborným vzděláváním finanční obtíže.

Dotace byla poskytnuta právnickým osobám na úhradu úplaty nebo části úplaty za školní stravování a školní ubytování, úhradu nákladů žáka/studenta na cestovné, úhradu školních potřeb (např. sešitů, odborné literatury, cvičebního úboru v přiměřené ceně, pracovních oděvů, pomůcek potřebných k praktickému vyučování nebo odborné praxi).

Každoročně se uvolňuje částka cca 6 mil. Kč. V rámci dotačního programu *Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a vyšších odborných škol v roce 2013* bylo v období leden-červen podpořeno 129 žádostí, celkem bylo podpořeno 540 žáků v souhrnné výši 2 447 000,- Kč, v období září-prosinec bylo podpořeno 160 žádostí, celkem 740 žáků v souhrnné výši 3 160 000,- Kč. Celkem byla v roce 2013 vynaložena částka 5 607 000,- Kč.

³¹ Stav ke dni 20. září 2013; zdroj Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

³² Program se týká plnění Charty v implicitní podobě.

Vzdělávání na vysokých školách

- e) iii nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, je působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v České republice v tomto ohledu jednoznačně vymezena § 87 uvedeného zákona a uskutečňování studijních programů je zcela v kompetenci vysokých škol v rámci jejich autonomie dané tímto zákonem.

Vysoké školy takové studijní programy uskutečňují. Rovněž mezinárodní smlouvy podporují jazykové vzdělávání. Většina mezinárodních smluv se zeměmi, z nichž pochází národnostní menšina v ČR, obsahuje ujednání o stipendiích na letní jazykové kurzy.

Studijní programy vysokých škol v českém jazyce, zaměřené na jazyky národnostních menšin v ČR (v akademickém roce 2013 – 2014)

Tab. 22 Vysokoškolské studijní programy zaměřené na vybrané menšinové jazyky (akademický rok 2013/2014)

<i>Studijní program</i>	<i>Univerzita</i>
Němčina	
Německý jazyk a literatura (jednooborový)	Masarykova univerzita
	Ostravská univerzita v Ostravě
	Univerzita Karlova v Praze
Německý jazyk a literatura (dvouoborový)	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
	Masarykova univerzita
	Ostravská univerzita v Ostravě
	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí n. L.
Němčina (dvouoborový)	Univerzita Karlova v Praze
	Slezská univerzita v Opavě
Němčina (jednooborový)	Univerzita Karlova v Praze
	Slezská univerzita v Opavě
Němčina pro překladatelkou praxi	Univerzita Karlova v Praze
Německý jazyk pro hospodářskou praxi	Ostravská univerzita v Ostravě
Německý jazyk pro školskou praxi	Univerzita Pardubice
Německý jazyk	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí n. L.
Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání (dvouoborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
	Univerzita Karlova v Praze
Německá filologie (dvouoborový)	Technická univerzita v Liberci
Německá filologie (jednooborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
Němčina se zaměřením na aplikovanou ekonomii	Univerzita Palackého v Olomouci
Německý jazyk pro manažerskou praxi	Univerzita Palackého v Olomouci
Cizí jazyky pro cestovní ruch - německý jazyk	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Germánské jazyky	Univerzita Hradec Králové
Germánské jazyky a literatury	Univerzita Karlova v Praze
Germánské literatury	Univerzita Karlova v Praze
Interkulturní germanistika	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí n. L.

Polština	
Polský jazyk a literatura (jednooborový)	Masarykova univerzita Ostravská univerzita v Ostravě
Polský jazyk a literatura (dvouoborový)	Masarykova univerzita Ostravská univerzita v Ostravě
Polská literatura	Masarykova univerzita
Polština se zaměřením na oblasti firemní praxe, služeb a cestovního ruchu	Masarykova univerzita
Polština ve sféře podnikání (jednooborový)	Ostravská univerzita v Ostravě
Polština pro překladatelkou praxi	Ostravská univerzita v Ostravě
Polská filologie (jednooborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
Polská filologie (dvouoborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
Polská filologie v kontextu evropské kultury a literatury (jednooborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast (jednooborový)	Univerzita Palackého v Olomouci
Polština pro překladatelskou praxi	Ostravská univerzita v Ostravě
Slavistická studia se specializací polonistika	Univerzita Karlova v Praze
Středoevropská komparativní studia	Univerzita Karlova v Praze
Středoevropská studia (dvouoborový)	Univerzita Karlova v Praze
Středoevropská studia (jednooborový)	Univerzita Karlova v Praze
Romština	
Romistika	Univerzita Karlova v Praze
Romistika (dvouoborový)	Univerzita Karlova v Praze
Slovenština	
Slovenský jazyk a literatura (jednooborový)	Masarykova univerzita
Paleoslovenistika a slovanské jazyky	Masarykova univerzita
Slovakistika (dvouoborový)	Univerzita Karlova v Praze
Slavistika	
Slavistika (dvouoborový)	Masarykova univerzita
Slavistika (jednooborový)	Masarykova univerzita
Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika (dvouoborový)	Univerzita Karlova v Praze
Slavistická studia zemí Evropské unie (dvouoborový)	Univerzita Pardubice
Bohemistika se slavistickým zaměřením	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí n. L.
Slovanské filologie	Univerzita Karlova v Praze
Slovanské literatury	Univerzita Karlova v Praze
Teorie a dějiny slovanských literatur	Masarykova univerzita

Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Grantová agentura ČR podpořila kromě jiných i projekt Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR, č. P406/11/2304, „Konfrontační popis současného slovenského a českého lexika (systémové vztahy a komunikační koexistence)“ na dobu 2011–2014, jehož součástí je mj. výzkum užívání slovenštiny v České republice především v oblasti právní komunikace.

Projekt Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR, č. P406/11/2304, „Konfrontační popis současného slovenského a českého lexika (systémové vztahy a komunikační koexistence)“, podporovaný Grantovou agenturou ČR, pokračoval i v roce 2013 (celková doba projektu je

stanovena na dobu 2011 – 2014). Součástí výše zmíněného projektu je rovněž výzkum užívání slovenštiny v České republice především v oblasti právní komunikace.

Vzdělávání dospělých a další vzdělávání

- f) iii **pokud orgány veřejné správy nemají přímé pravomoce v oblasti vzdělávání dospělých, budou upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku takových jazyků jako oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání;**

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uděluje, na základě § 108 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení, akreditace k pořádání rekvalifikačních programů. Jedná se o konkrétní pracovní činnosti, které vyplývají z potřeb trhu práce. Akreditační komise pro akreditaci vzdělávacího programu k provádění rekvalifikace je poradním orgánem ministerstva a posuzuje žádosti o akreditaci. V současné době není platná žádná akreditace pro rekvalifikační programy, která by obsahovala výuku menšinového jazyka. Případná žádost v oblasti vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce bude posouzena v souladu se zákonem. Primární jazykem rekvalifikačních programů je český jazyk, ale odborná konverzace pro danou pracovní činnost může probíhat v jakémkoli jiném jazyce.

- Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín je přímo řízená organizace financovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jeho hlavní činnost vychází ze Zřizovací listiny Pedagogického centra pro polské národnostní školství Český Těšín, z úkolů a dlouhodobých programů ministerstva. V roce 2013 probíhala v souladu se schváleným plánem jeho hlavních úkolů.

V roce 2013 pokračovalo v následujících oblastech:

- *Podpora menšinového školství* - jednalo se především o zajišťování potřeb škol a školských zařízení s polským jazykem vyučovacím včetně podpory žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, vydávání (díky finanční podpoře resortu) a distribuci metodických pomůcek - časopisů *Jutrzenka* (103. ročník) pro první stupeň a *Ogniwo* (69. ročník) pro druhý stupeň základních škol.
- V roce 2013 vydalo *Pracovní sešit pro přípravné období výuky českého jazyka určený žákům 2. roč. základních škol s polským jazykem vyučovacím* spolufinancovaný z Dotačního programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy. Pracovní sešit je přizpůsoben tzv. přípravnému období, ve kterém se žáci začínají aktivně seznamovat s českým jazykem, protože do té doby výuka probíhala pouze v jazyce polském.
- Významnou aktivitou realizovanou jako resortní úkol ministerstva je práce na standardech pro polský jazyk s cílem získat zpětnou vazbu pro kvalitní vzdělávání.

Centrum velmi úzce spolupracuje se zřizovatelem a dalšími subjekty v ČR a v zahraničí. Polsko je dlouhodobě významným cílem česko-polské spolupráce v oblasti vzdělávání. Proto se mnoho aktivit věnuje i těmto otázkám – v rámci přeshraniční spolupráce realizovalo v roce 2013 česko-polský projekt spolufinancovaný z Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013 (OP PS ČR-PR) *Historie hranicí nekončí-Historia ponad granicami*. České a polské školy po obou stranách hranice v Euroregionu Těšínské Slezsko-Śląsk Cieszyński obdrží pracovní listy o společné historii regionu. Další projekt *Akcent@com* spolufinancovaný z OP PS ČR-PR se věnuje otázkám přeshraniční spolupráce a komunikace v sousedících jazycích a jeho realizace pokrývá území celé délky česko-polské hranice. Projekt bude ukončen v roce 2015.

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se centrum věnuje implementaci zajímavých českých a polských příkladů dobré praxe. Ve vybraných školách s polským jazykem vyučovacím pomáhá s implementací metody prof. Hejného ve výuce matematiky, tuto metodu pomáhá propagovat i v Polsku. Naopak, filozofii formativního hodnocení přebírá od polských kolegů a zavádí v polských menšinových školách v ČR.

Výuka historie a kultury

g) učini opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Ve vzdělávacím oboru Dějepis je důraz kladen na dějiny moderní doby, hlavně na 20. století, v jehož rámci je zařazeno učivo o fašismu, nacismu, o druhé světové válce, nacistické rasové a jiné perzekuci, o odboji proti nacismu, o Holocaustu a genocidě Romů. V učivu, jež vzdělává k demokratickému občanství, jsou následující obsahová hesla: politický radikalismus a extremismus, současná česká extremistická scéna a její symbolika, mládež a extremismus. Školám se doporučuje také zařazovat do školních vzdělávacích programů dostatečně další závazné průřezové téma *Multikulturní výchova*. Doporučení zveřejněná v uplynulých letech v Souboru pedagogicko-organizačních informací pro mateřské, základní a střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky a školská zařízení jsou stále platná. Jsou zde např. odkazy na komplexní informace o Holocaustu Romů a Židů, které lze získat na odborných seminářích *Jak učit o Holocaustu* či v rámci dokumentárního projektu pro žáky *Zmizelí sousedé* (organizují *Vzdělávací oddělení Památníku Tereziín* a *Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze*).

Současně se upozorňuje na publikace tzv. popíračů Holocaustu. Ve výuce je potřebné akcentovat téma česko-německých vztahů, včetně objektivních informací o odsunu sudetských Němců, poznávat kulturu, jazyk a každodenní život dalších národností a etnik žijících v ČR. Žáci by měli být informováni o současných extremistických skupinách mládeže (antisemitismus, islámofobie, neonacismus, pravicový a levicový extremismus). Současně je však upozorněno, že v prostředí škol a školských zařízení i volnočasových aktivit nelze uskutečňovat vzdělávání k multikulturní výchově a lidským právům, k nenásilí a toleranci pouhým zdůrazněním cizorodých prvků s akcentem na jinakost, neboť pouhé zdůraznění odlišnosti může být kontraproduktivní.

Vzdělávání učitelů

h) zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch odstavců a) - g), které smluvní strana přijala,

○ Polština

Vzdělávání učitelů pro polské menšinové školství bylo v uplynulém období i nadále zajišťováno prostřednictvím Pedagogického centra pro polské národnostní školství, se sídlem v Českém Těšíně (viz výše). Další vzdělávání učitelů také zajišťuje profesní organizace učitelů polských škol na Těšínsku – Sdružení polských učitelů (*Towarzystwo Nauczycieli Polskich*), které spolupracuje s polským i českým resortem školství.

○ Romština

V Praze proběhlo ve dnech 25. - 27. ledna 2012 další z řady školících setkání v rámci mezinárodního projektu *Romed*, kterého se účastní 16 různých států. Evropský výcvikový program pro mediátory je spravován Radou Evropy ve spolupráci s Evropskou komisí. Spadá k programům zaměřeným na řešení romské problematiky napříč Evropou. V České republice má projekt na starost organizace *Romea*.

Cílem programu je využívat mediátory s romskými kořeny, kteří se podle potřeby domluví jazykem romské komunity. Díky tomu můžou navázat kontakt s oběma zainteresovanými stranami v jakékoliv situaci a zefektivnit vzájemnou komunikaci a spolupráci.

V České republice byla stejně jako v dalších 15 evropských státech, kde program probíhá, vytvořena pracovní skupina 25 mediátorů, kteří pracují jako krajští romští koordinátoři a poradci na obcích, terénní sociální pracovníci, pedagogičtí asistenti či zástupci sdružení. Ti se pravidelně scházejí na seminářích pořádaných Radou Evropy, kde by měli získat nové poznatky a dovednosti v oblasti metodiky práce mediátora, diskutovat o problémech a také konfrontovat své postupy a snahy na poli sociálního začleňování Romů se zástupci místních samospráv, kteří jsou na semináře rovněž zváni.

Povinnost dozoru a podávání zpráv

- i) **ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.**

Funkci monitorovacího orgánu pro otázky národnostních menšin, tedy i používání menšinových jazyků, plní Rada, která však nemá výkonnou pravomoc. Výsledkem monitoringu jsou každoroční Zprávy o situaci národnostních menšin, projednávané vládou a zveřejňované na internetu. Funkci dozorčího orgánu plní resort školství, mládeže a tělovýchovy.

Česká školní inspekce

Česká školní inspekce v rámci projektu *Kompetence III - Realizace mezinárodních výzkumů v oblasti celoživotního učení a zveřejnění jejich výsledků* vypracovala na základě analýzy klíčové priority, kterými je třeba se v oblasti inkluzivního vzdělávání zabývat.

Tab. 23 Hlavní priority z hlediska zvýšení spravedlivosti ve vzdělávání

1. Zlepšení výsledků žáků (dokončování středního vzdělání)	2. Proměna kvalifikačního profilu pedagogů se zaměřením na inkluzi	3. Systémové využívání socioekonomických údajů o žácích pro efektivnější financování a hodnocení
Každé dítě má mít stejné šance k dokončení středního vzdělání a tím i k lepšímu uplatnění v životě a na trhu práce. Proto se navrhuje opatření na úrovni předškolního a základního vzdělávání, jejichž cílem je úspěšné ukončení středního vzdělání všech žáků.	Vzdělávání ve školách se zvýšeným počtem znevýhodněných žáků vyžaduje patřičně kvalifikované a schopné učitele a ředitele, aby dokázali pomoci žákům překonávat různé překážky. Zlepšení přípravy pedagogů a podmínek jejich práce je považováno za nezbytnou podmínku pro implementaci inkluzivního vzdělávání v praxi, a proto se navrhuje následující opatření: Podporovat vedení škol, stimulovat příznivé školní i celospolečenské klima. Získat, podporovat a udržet si vysoce kvalitní učitele a zlepšit spolupráci s rodiči. Zlepšit poradenské služby.	Stávající národní sběr dat neumožňuje posuzovat socioekonomický kontext vzdělávání jednotlivých žáků, škol ani systému jako celku.

Vzdělávání na územích, kde nejsou menšinové jazyky tradičně užívány

Odstavec 2) Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

V této věci nedošlo oproti minulému sledovanému období ke změnám.

Článek 9 – Soudní orgány

Česká republika přijala pro polštinu a slovenštinu v oblasti soudních orgánů tyto závazky: odst. 1a)ii; a)iii; a)iv; b)ii; b)iii; c)ii; c)iii; d); odst. 2a) (celkem 9 bodů)

Odstavec 1) Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

- a) **v trestním řízení**
 - ii **zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk; a/nebo**
 - iii **stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřipustné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;**
 - iv **bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;**

Ze zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), vyplývá, že je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu nebo využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14 trestního řádu, přibere se tlumočnick; totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočnicka osobě, s níž se nelze dorozumět jinak než znakovou řečí.

Největším přínosem pro práva poškozených, resp. obětí se stalo přijetí zákona o obětech trestných činů v roce 2013.³³ Smyslem tohoto zákona je rozšíření práv obětí a pomoci, která je jim poskytována. Práva, která zákon o obětech trestných činů obětem přiznává, přísluší oběti bez ohledu na rasu, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru či světový názor. Jedno z velmi důležitých práv, které zákon o obětech trestných činů obětem přiznává, je i právo na informace a v zákoně je tak zakotvena široká informační povinnost pro Policii ČR, policejní orgány, státní zástupce, subjekty pomoci zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem, některé další orgány veřejné moci a v určitých případech i poskytovatelé zdravotních služeb. Pro oběť – příslušníka národností menšiny je pak podstatné, že zákon stanoví i pravidla, podle kterých je informována oběť neovládající český jazyk, a to tak, aby se oběti informace poskytly v jazyce, kterému rozumí (§ 12).

Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení

- b) **v občanskoprávním řízení**
 - ii **povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo**
 - iii **povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;**

Dle § 18, zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, mají účastníci řízení právo jednat před soudem ve své mateřštině. Náklady spojené s tím, že účastník jedná ve své mateřštině, hradí stát (§ 141, odst. 2).

Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech

- c) **v soudním řízení ve správních věcech**

³³ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), účinnost od 1. srpna 2013.

- ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
 - iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;
- d) podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování bodů i a iii odstavců b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.

Soudní řád správní (zákon č. 150/2002 Sb.) upravuje možnost používání jiného než českého jazyka, v tom smyslu, že soud je povinen poskytnout účastníkům správního řízení stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Náklady spojené s přibráním tlumočnicka hradí stát (§ 36, odst. 2). Úprava se dotýká i řízení ve správních věcech soukromoprávní povahy, kdy dle občanského soudního řádu se § 18 soudního řádu správního použije i v tomto soudním řízení.

Výkon práva užívání mateřského jazyka na úrovni soudních orgánů – v trestním řízení, občanskoprávním nebo správním je v praxi zajištěn a funguje bez problémů.

Platnost právních listin

Odstavec 2) Smluvní strany se zavazují, že

- a) **nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce; nebo**

Platnost vnitrostátních právních listin vydaných v regionálním či menšinovém jazyce právní řád ČR nepopírá, podle § 16 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů) mohou být písemnosti předkládány ve slovenském jazyce a obecně též v jazyce národnostní menšiny. Náklady na pořízení překladu hradí správní orgán.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti veřejné správy a veřejné služby tyto závazky:

Pro polštinu: odst. 1a)iv; odst. 2b); e); f); g); odst. 4a); odst. 5; (celkem 7 bodů)

Pro slovenštinu: odst. 1a)iv; a)v; odst. 2b); e); f); odst. 3c); odst. 4a); odst. 5; (celkem 8 bodů)

Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

Odstavec 1) V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

- a) iv **zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní a písemné žádosti v těchto jazycích; nebo**
- v **zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli právoplatně předkládat listiny v těchto jazycích;**

Otázku podávání písemností řeší § 16 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Písemnosti mohou být ve správním řízení obecně předkládány v jazyce českém nebo slovenském. Písemnosti vyhotovené v jiném jazyce musí účastník řízení předložit v originálním znění a současně v úředně ověřeném překladu do jazyka českého, pokud správní orgán nesdělí účastníkovi řízení, že takový překlad nevyžaduje. Takové prohlášení může správní orgán učinit na své úřední desce i pro neurčitý počet řízení v budoucnu.

Otázku jednacího jazyka řeší taktéž § 16 správního řádu. Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan

tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán.

Informování mluvčích regionálních či menšinových jazyků o konání voleb nebo místního referenda v jazycích národnostních menšin veřejnou správou

Odstavec 2) Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněně přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby

- b) **uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;**
- e) **se při jednání ve shromážděních regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;**
- f) **se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;**

Právní úprava práv příslušníků národnostních menšin v oblasti výkonu jejich volebního práva je v souladu s ústavním pořádkem, odpovídá mezinárodním závazkům ČR vyplývajícím z *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* (čl. 27), z *Úmluvy o lidských právech a svobodách* (čl. 14) a zejména z *Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin*.

Podle § 10 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů mají příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území ČR, za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy (tj. volebními zákony), nejen právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb, ale také právo na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin. Nad rámec povinností stanovených volebními zákony zasílá Ministerstvo vnitra, před každými volbami *Informaci o způsobu hlasování* v jazyce příslušných národnostních menšin všem obcím, kde občané hlásící se k jiné národnosti než české dosahují alespoň 10% obyvatel obce. *Informace o způsobu hlasování* v jazyce národnostních menšin je v dotčených obcích zveřejňována způsobem obvyklým, tj. především vyvěšením na úřední desce obecního úřadu, a dále v každé volební místnosti na území obce. Obdobný princip informování příslušníků národnostních menšin jako při volbách se uplatňuje i při konání místního a krajského referenda. Podle § 31 odst. 3 zákona č. 22/2014 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a § 32 odst. 3 zákona č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se v obci, ve které se zřizuje výbor pro národnostní menšiny, oznámení o době a místě konání místního resp. krajského referenda a o povinnosti prokázat při hlasování totožnost a státní občanství, zveřejní i v jazyce příslušné národnostní menšiny (pokud se podle posledního sčítání lidu hlásilo k této národnosti alespoň 10% obyvatel obce).

Podle § 10 menšinového zákona mají za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy (tj. volebními zákony) příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území ČR, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin. V návaznosti na zmíněné ustanovení menšinového zákona obsahují všechny volební zákony podmínky, za nichž musí starosta obce zveřejnit i v jazyce příslušné národnostní menšiny oznámení o době a místě konání voleb v obci a upozornění voličům na povinnost prokázat totožnost a státní občanství a další potřebné údaje k nerušenému průběhu voleb.

Ustanovení § 15 odst. 4 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 29 odst. 3 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 32 odst. 4 zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že v obci, ve které

se zřizuje Výbor, se výše uvedené oznámení zveřejní i v jazyce příslušné národnostní menšiny. V této souvislosti odkazují citované volební zákony na ustanovení § 117 odst. 3 zákona o obcích. Podle tohoto ustanovení se v obci, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10% občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje Výbor.

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 27 odst. 3 stanoví, že v kraji, ve kterém se zřizuje Výbor, se oznámení voličům zveřejní i v jazyce příslušné národnostní menšiny. V daném případě odkazuje zákon o volbách do zastupitelstev krajů na ustanovení § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, které stanovuje, že v kraji, v jehož územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 5% občanů hlásících se k národnosti jiné než české, se zřizuje Výbor.

Užívání tradičních místopisných názvů

- g) **se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v regionálních nebo menšinových jazycích, v případě potřeby vedle názvu v úředním jazyce (úředních jazycích);**

Česká republika postupně přijímá legislativní i nelegislativní opatření pro užívání tradičních a správných forem místních názvů (viz I. část této zprávy).

Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Odstavec 3) Pokud jde o veřejné služby poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou užívány regionální nebo menšinové jazyky, a v závislosti na stavu každého jazyka a v rámci reálných možností:

- c) **dovolí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat žádosti v těchto jazycích.**

Za uplynulé monitorovací období se situace nezměnila, tj. nebyly v oblasti veřejných služeb zaznamenány legislativní ani praktické překážky pro užívání menšinových jazyků ve veřejných službách.

Překlady a tlumočení

Odstavec 4) Za účelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2 a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

- a) **překlady a tlumočení podle potřeby;**

V rámci dotačního programu na implementaci Charty, jenž byl zřízen usnesením vlády ze dne 7. prosince 2005 č. 1574, z rozpočtu Úřadu vlády, bylo mezi tematickými okruhy podpory též překládání a tlumočení do regionálních či menšinových jazyků.

Užívání nebo přijímání příjmení v regionálních či menšinových jazycích

Odstavec 5) Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

Podle § 7 menšinového zákona mají příslušníci národnostních menšin právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem (tím je zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, dále jen „zákon o matrikách“). Novela, provedená zákonem č. 312/2013 Sb., a to v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku, přinesla mimo jiných následující změny: pokud jde o § 26 odst. 3 zákona, toto ustanovení (právě s ohledem na čl. 11 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin) bylo formulačně zpřesněno tak, že se možnost uvést v matričním dokladu podobu podle jazyka národní menšiny nyní výslovně vztahuje vedle jména i na příjmení. Jde pouze o zpřesnění textu, nikoliv o to, že by stávající praxe byla odlišná.

Podle ustanovení § 69 zákona o matrikách se příjmení žen tvoří v souladu s pravidly české mluvnice. Při zápisu uzavření manželství lze na základě žádosti ženy, jíž se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru, jde-li o státní občanku ČR, která je jiné než české národnosti. V souvislosti se zrušením části zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravující matriční agendu, (shora uvedenou novelou), se toto ustanovení vztahuje vedle uzavření manželství také na vstup do registrovaného partnerství. Recipovalo se zde dosavadní ustanovení § 28 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství.

Rovněž při zápisu narození dítěte lze na základě žádosti rodičů uvést příjmení dítěte ženského pohlaví v mužském tvaru, je-li dítě státním občanem ČR, který je jiné než české národnosti.

Dále, podle ustanovení § 69a zákona o matrikách (zákonem č. 312/2013 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2014 obsah ustanovení čl. II. bodu 2. až 7. zákona č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon o matrikách, přeřazen do nového ustanovení § 69a zákona o matrikách), na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést její příjmení v mužském tvaru, jde-li o státní občanku České republiky, která je jiné než české národnosti.

Na základě žádosti rodičů dítěte ženského pohlaví, jehož příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést jeho příjmení v mužském tvaru, je-li dítě státním občanem České republiky, který je jiné než české národnosti. Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů. Žádost lze podat u kteréhokoli matričního úřadu nebo u zastupitelského úřadu České republiky. Podání žádosti není časově omezeno.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky:

Pro polštinu: odst. 1a)iii; b)ii; c)ii; d; e)i; odst. 2; (celkem 6 bodů)

Pro slovenštinu: odst. 1a)iii; b)ii; d; e)i; odst. 2; (celkem 5 bodů)

Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi

Odstavec 1) Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

- a) u vědomí, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:
 - iii náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;
- b) ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;
- c) ii podpoří pravidelné vysílání televizních programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k takovému vysílání napomohou;

Ze zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, vyplývá povinnost provozovatelů vysílání ze zákona sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.

Povinnost vysílání rozhlasových a televizních pořadů v menšinových jazycích je realizována rovněž prostřednictvím zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi a zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Oběma veřejnoprávními médii ukládají tyto předpisy obdobné povinnosti, a to:

- a) vytvářet a šířit programy a poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti,
- b) rozvíjet kulturní identitu obyvatel ČR, včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.

- Český rozhlas

Veřejnoprávní Český rozhlas vysílá dlouhodobě jednou týdně pro romskou národnostní menšinu hodinový pořad *O Roma vakeren* (v sobotu od 20:05 do 21:00 hod.), který přináší zprávy a reportáže z aktuálních událostí, seznamuje s romskou historií, literaturou, kulturou a informuje o Romech v zahraničí. Přípravuje jej šest romských redaktorů redakce vysílání pro menšiny. Pořad reprízuje regionální stanice Českého rozhlasu.

Obdobně je devíti slovenskými redaktory stejné redakce připravován pro slovenskou menšinu pořad *Stretnutie*, který je vysílán vždy v neděli od 20:05 do 21:00 hod.; náplň pořadu je obdobná jako v romském vysílání a stejně tak jej reprízuje regionální studia Českého rozhlasu.

Na stanici *Leonardo Českého rozhlasu* realizovalo občanské sdružení slovenské menšiny *Bona Fide* hodinový pořad *Džavotanie (Rozprávanie po slovensky o Slovensku a Slovákoch)*, jenž byl podpořen dotačním programem *Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin*. Pořad o měsíční periodicitě byl převeden na stanici *BBC Zet*.

Veřejnoprávní Český rozhlas vysílá tedy následující pořady:

o Němčina:

SOUSEDÉ	publicisticko-kulturně společenský magazín v němčině
Četnost vysílání:	1 x týdně PÁ 15 minut na všech regionech

o Polština:

KWADRANS	zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín v polštině
Četnost vysílání:	5 x týdně 25 minut PO až PÁ na regionálním okruhu Ostrava

o Romština:

O ROMA VAKEREN	publicisticko-kulturně-společenský magazín pro Romy, vysílá se částečně v romštině, jinak v češtině
Četnost vysílání:	2 x týdně ÚT a ČT 15 minut na všech regionech; 1 x týdně SO 55 minut na celoplošném Radiožurnálu

o Slovenština:

STRETNUTIE	zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín
Četnost vysílání:	2 x týdně, PO a ST; 15 minut na všech regionálních okruzích; 1 x týdně NE; 55 minut na celoplošné stanici Radiožurnál

- Česká televize

Z pořadů veřejnoprávní České televize (menšinové jazyky chráněné zvláštním režimem Charty)

o Němčina

Některé zahraniční dokumenty, hudební díla a filmy jsou opatřovány OTEVŘENÝMI TITULKY a vysílány v původním znění (v němčině např. film Adamova jablka - 2013, opery La Traviata, Bludný Holanďan - 2013, dokumenty V Berlíně nebo Den, kdy byl zavražděn Theo van Gogh – 2011 nebo Bílá vrána - 2013).

Němčinu si diváci mohou zvolit od roku 2013 i v rámci DUÁLNÍHO JAZYKOVÉHO VYSÍLÁNÍ – např. v dokumentech Disco a atomová válka, Káva, mléko a cukr, Modrý zážrak v souostroví Raja Ampat, Bikini - ráj v zakázané oblasti, Edward a George - dva bratři, jeden trůn nebo Medvíďata sama v lese; dále v dokumentárním cyklu Americké národní parky, v seriálu pro děti Dům plný zvířátek, ve filmech Polda a vesničanka nebo Plamen a citron.

o Polština

Do jara 2012 byl 1x týdně vysílán v česko-polské mutaci magazín HRANICE DOKOŘÁN - ROZMÓWKI POLSKO-CZESKIE - týkající se česko-polského příhraničí, stopáž 25 minut.

V polštině se vysílaly do zítří 2013 i zprávy vždy v pátek jako pětiminutová součást Událostí v regionech. Z důvodu redesignu a sjednocení pořadu napříč studií bylo toto polské zpravodajství (v polském jazyce) převedeno pod pořad ZAJÍMAVOSTI Z REGIONU, vysílány v neděli v 6:00 a s dostupností i na i-vysílání ČT.³⁴

Každý týden se vysílá jeden díl o stopáži 5 až 7 minut.

o Romština

Cykly:

ROMAŇI LUMA	Romský svět; magazín o životě v Česku očima romských reportérů
Vysílání:	1x týdně v roce 2011 a 2012; stopáž 5 minut
PTÁČATA	šestnáctidílný dokument o dětech z okraje společnosti jejich vlastním pohledem
Vysílání:	1x týdně v roce 2012
ROMOVÉ V EVROPĚ	devítidílný cyklus evropských televizí odhalující kontrasty mezi životem Romů na různých místech starého kontinentu
Vysílání:	reprízy 2x týdně v roce 2011
KHAMORO	záznamy závěrečných koncertů Světového romského festivalu
Vysílání:	roční periodicita, v roce 2011 odvysílána premiéra a tři reprízy, v roce 2012 jedna premiéra, 1 repríza.
DĚTI OKAMŽIKU	cyklus medailonů romských osobností
Vysílání:	2x týdně, 5 dílů, 20 minut; rok 2013
MIRE BALA KALE HIN	romské pohádky
Vysílání:	4x 10 minut, rok 2012

³⁴ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10000000043-wiadososci-w-jezyku-polskim/>

Jednotlivé pořady:

ROM_ID	srovnání osudů tří mladých lidí žijících ve třech různých zemích Evropy; český dokument
Vysílání:	stopáž 60 min., vysílání 5x v roce 2011 a 2012

GIPSY SPIRIT	dokument
Vysílání:	52 minut, rok 2013

○ Slovenština

SLOVENSKÉ POŘADY V PŮVODNÍM ZNĚNÍ, např. filmy (Sedím na konáři a je mi dobře), seriály (Nesmrtelní, Straty a nálezy, Alžbetin dvor, Sváko Ragan) nebo zábavná talk show (Ktosi je za dverami).

Dále pořady České televize, do kterých jsou zvány OSOBNOSTI ZE SLOVENSKA (Před půlnocí, Hyde Park, Studio 6, Studio).

K otázkám národnostních, národních a etnických menšin, a to částečně i v jazyce těchto minorit (tj. buď s titulky, nebo s výběrovým komentářem v češtině) vysílá nebo vysílala Česká televize další cykly, které se váží v jednotlivých dílech nebo reportážích k problematice různých menšin, a to buď v dílech věnovaných jedné minoritě, nebo jejich kombinaci:

BABYLON	dlouhodobý cyklus ČT – rok 2011, 2012 a 2013
Vysílání:	týdenní či vícedenní periodicitu, stopáž 15 resp. 25 minut

DOMOV VE STŘEDU EVROPY	
Vysílání:	13dílný cyklus, rok 2012, 1x týdně, 8 minut

SETKÁVÁNÍ	
Vysílání:	14denní periodicitu v roce 2011, 1x týdně v roce 2012, stopáž 10 minut

CITY FOLK	
Vysílání:	více dní v týdnu v roce 2011 a 2012, stopáž 25 minut

CIZINCI U NÁS	
Vysílání:	šestidílný dokument, 3x v týdnu v roce 2011, stopáž 30 minut

CIZINEC JE NAŠINEC	
Vysílání:	14denní periodicitu, rok 2013, stopáž 25 minut

HRANICE BEZ HRANIC	
Vysílání:	1x týdně, rok 2012 a 2013, stopáž 25 minut

NÁRODNOST V PUBERTĚ	
Vysílání:	třídílný, vysíláno 16x stopáž 25 minut; v roce 2012

KOSMOPOLIS	
Vysílání:	1x týdně, rok 2011 a 2012, stopáž 25 minut

V působnosti Ministerstva kultury je realizován program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin (viz výše), na nějž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu. V rámci tohoto programu je možné na základě předložených projektů podporovat mj. výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích

národnostních menšin. Prostřednictvím toho programu byl podpořen projekt *Babylon* České televize nebo *Džavotanie* Českého rozhlasu.

Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích

- d) **podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;**

Nový zákon č. 496/2012 o audiovizí, účinný od 1. ledna 2013, již nezahrnuje specifický dotační okruh, jako tomu bylo v případě předchozí úpravy, kdy u Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie se počítalo s tím, že prostředky fondu je možné poskytnout na projekty výroby, distribuce a propagace kinematografických děl národnostních a etnických menšin, žijících na území České republiky. Žadatelé, kteří žádali o finanční podporu na projekty, které souvisí problematikou národnostních a etnických menšin, využívali obecnou kategorii tvorby, výroby a distribuce kinematografických děl a propagace kinematografie.

Dle zákona 239/1992 o Státním fondu kultury České republiky je možné udělovat podporu kulturním projektům sloužícím k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v ČR.

Podpora vydávání tiskovin

- e) **i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat...**

Na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, je v rámci působnosti Ministerstva kultury spravován program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, na nějž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu. V rámci tohoto programu lze na základě předložených projektů podporovat vydávání periodického tisku v jazycích národnostních menšin nebo výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin, podíl dotace může dosáhnout 70 % výše rozpočtu projektu. Tento podíl je možno v mimořádných případech zvýšit až na 100 %.

Výběrová dotační komise hodnotila v rámci dvoukolového výběrového řízení 32 projektů, na které bylo uvolněno ze státního rozpočtu 15 154 000,- Kč. Během roku bylo uvolněno Ministerstvem financí dalších 440 000,- Kč na projekt *Zwrot* a další z projektů *Kereka – Kruh* získal 100 000,- Kč z rezervy ministerstva, z kulturních aktivit, 100 000,- Kč. Mezi projekty bylo rozděleno celkem 15 694 000,- Kč (více viz výše oddíl I. 1.).

Hodnota dotačního programu se meziročně snižuje, ještě v roce 2009 to bylo 30 134 000,- Kč, nižší hodnotě programu přizpůsobují realizátoři projektů i periodicitu tiskovin, náklad a rozsah. Pro periodika novinového typu je situace velmi obtížná. I proto bylo vydávání novin v polštině, *Głos ludu*, podpořeno částkou představující více než jednu čtvrtinu celého dotačního programu.

Dotací bylo podpořeno 22 projektů 12 národnostních menšin. Byly podpořeny 2 projekty polské menšiny, 3 projekty romské, 3 slovenské, 3 německé, 2 bulharské, 1 řecký, 2 ruské, 1 rusínský, 2 ukrajinské, 1 židovský, 1 srbský a 1 maďarský. Jeden z projektů slovenské menšiny byly mediální.

Tab. 24 Přehled dotací v programu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	počet projektů				cca průměr na přihlášený projekt (Kč)
		celkem přihlášených	z toho oceněných	nových proti předchozímu roku	neoceněných	
2008	28 767 000	29	24	2	5	992 000
2009	30 134 000	32	26	2	6	941 000
2010	23 847 000	37	29	3	8	644 000
2011	28 571 000	34	29	4	5	840 000
2012	21 929 000	36	26	7	10	609 000
2013	15 694 000	32	22	0	10	490 000

Z toho za sledované období:

Němčina: celkem 5 435 000,- Kč; bylo podporováno vydávání novin, které vychází dvakrát do měsíce *Landeszeitung*, regionální měsíčník *Eghaland Bladl* a čtvrtletník *Kleiner Brünner Gassenbote* (ten ne v roce 2013).

Polština: celkem 21 443 000,- Kč; byl podporován tisk novin *Głos Ludu*, které vycházejí 3x týdně, kulturního měsíčníku *Zwrot* a v letech 2011 a 2012 časopisu určeného pro školní mládež, který vycházel během školního roku dvakrát za měsíc, *Nasza gazetka*.

Romština: celkem 10 475 600,- Kč; bylo podporováno vydávání tří měsíčníků, novin *Romano hangos* (Romský hlas), časopisu *Romano vodi* (Romská duše), a časopisu určenému romským dětem a mládeži *Kereka* (Kruh). Dále v roce 2011 a 2012 almanachu vycházejícímu dvakrát v roce *Romano džaniben* (Romské vědění).

Slovenština: celkem 10 826 400,- Kč; v roce 2011 a 2012 byly podporovány tři magazíny vycházející v měsíční periodě – *Slovenské dotyky*, *Slovenské korene* (v roce 2013 již ne), *Listy* a literární čtvrtletník *Zrkadlenie - Zrcadlení*.

Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí

Odstavec 2) Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

V České republice je systém provozování rozhlasového a televizního vysílání nastaven dle standardů Rady Evropy i požadavků EU. Kromě ústavně zaručených práv vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech, Evropské úmluvy o přeshraniční televizi, směrnici EU o audiovizuálních mediálních službách, jakož i dalších dokumentů fakultativní povahy jsou tyto principy zajištěny.

Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky:

Pro polštinu: odst. 1a); f); g); odst. 2; odst. 3; (celkem 5 bodů)

Pro slovenštinu: odst. 1a); f); g); odst. 2; odst. 3; (celkem 5 bodů)

Odstavec 1) Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí

Podpora zpřístupňování děl a podpora akcí v menšinových jazycích

- a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) každoročně vyhlašuje v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. února 2007 č. 122, ve znění pozdějších novelizací výběrové dotační řízení na projekty v *Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice*. (O programu více v oddíle I. 1.).

Z toho za sledované období:

Němčina: celkem 1 261 454,- Kč; byly podporovány kulturní akce, hudební činnost, spolková setkání a uchování tradic.

Polština: celkem 5 654 233,- Kč; byly podporovány kulturní akce, festivaly, spolková činnost, akce hudebních souborů, dokumentační činnost a výstavy.

Romština: celkem 3 222 293,- Kč; byly podporovány hudební festivaly. Navíc Ministerstvo kultury ve sledovaném období podpořilo vydání dvou neperiodických publikací romských autorů (ve výši celkem 222 000,- Kč).

Slovenština: celkem 2 664 000,- Kč; byly podporovány folklórní soubory, festivaly, divadelní činnost a dni slovenské kultury.

Tentýž odbor poskytl v roce 2012 navíc dotaci Slovensko-českému klubu na projekt Božena Němcová a Slovensko, ve výši 40 000,- Kč.

Oddělení literatury a knihoven Ministerstva kultury v souladu s výše uvedenými dokumenty každoročně vyhlašuje dotační řízení *Knihovna 21. století*, určené knihovnám evidovaným dle knihovního zákona a spolkům, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost nebo jejich podpora. Jedním z jeho okruhů je podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců. Dotace jsou poskytovány na nákup literatury v jazycích národnostních menšin a na akce, seznamující s jinými kulturami. Dále mohou být poskytovány dotace na vydávání literatury v jazycích národnostních menšin v dotačním řízení na podporu vydávání neperiodické literatury. Dotace na nákupy knih v jazyce národnostních menšin, které se týkají jazyků chráněných částí III Charty (v Kč):

Tab. 25 Dotace na nákupy knih v němčině, polštině a slovenštině za sledované období

2011	2012	2013
37 000 Kč	64 000 Kč	27 000 Kč

Od minulé periodické zprávy k plnění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků došlo v oblasti knihoven k následujícím legislativním a koncepčním změnám:

- novela nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven (prošla notifikačním procesem před Evropskou komisí)

Došlo ke změně § 13 nařízení vlády č. 288/2002 Sb. tak, že v tomto ustanovení je výslovně uvedena možnost poskytovat dotace na komunitní činnost knihoven a na poskytování služeb

pro skupiny ohrožené sociálním vyloučením. Poskytování dotací, které jsou cíleny na národnostní menšiny (prostřednictvím služeb knihoven), by mělo přispět k lepšímu postavení těchto skupin lidí ve společnosti.

- zásadní strategický materiál resortu kultury pro oblast knihoven *Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2011 – 2015*.

Byl přijat usnesením vlády ze dne 11. ledna 2012 č. 28. Problematika menšin je reflektována v části *Rovný přístup ke službám* v dílčí cíli č. 13 (Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb, prosadit kritérium bezbariérovosti služeb knihoven jako kritérium hodnocení kvality služeb).

Účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností

- f) **budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;**

V oblasti působnosti resortu kultury (Odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií) rozvíjí aktivity odpovídající zaměření Charty *Muzeum romské kultury, Slezské zemské muzeum* a nově i *Památník Lidice*, který usnesením vlády ze dne 4. května 2009 č. 589 k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu a usnesením č. 1065 ze dne 8. srpna 2009 (aktualizujícím předchozí usnesení) získal do své správy Pietní místo romského holocaustu v Letech.

Muzeum romské kultury se z hlediska svého výzkumného, dokumentačního a prezentačního cíle zaměřuje na romský jazyk. S ohledem k tomu probíhá každoročně v muzeu pestrá nabídka aktivit pro širokou či odbornou (badatelskou) veřejnost. Jedná se zejména o:

Kursy romštiny pro veřejnost: aktivity jsou konány v návaznosti na přidělené granty či spolupráci na grantech, v nabídce jsou obvykle dvě pokročilosti v rámci semestru, součástí je tvorba učebních materiálů pro výuku romštiny.

Vydávání literatury: původní romské a romistické, zvukových i audiovizuálních nosičů, ve formě tištěné i v podobě e-knih.

Muzejní knihovna: shromažďuje původní romskou a také odbornou romistickou literaturu, knihovna a studovna jsou zdarma přístupné pro veřejnost, výpůjčky knih jsou pouze prezenční – ve studovně. Příležitostně pořádá autorská čtení romských autorů pro veřejnost.

Výzkum, dokumentace, sbírkotvorná a prezentační činnost: výzkum, dokumentace a prezentace romského jazyka je jednou ze základních činností muzea, na téma romského jazyka probíhají výzkumy v terénu (dokumentační rozhovory v romském jazyce), muzeum zaměstnává na stálou pracovní smlouvu a plný úvazek vždy minimálně jednoho odborného pracovníka romistu, ostatní pak na časově omezené dohody o provedení práce. Výstavy muzea obsahují romské texty, stálá expozice příběh Romů má resumé v romštině (severocentrální dialekt). Muzeum pořádá pravidelně přednášky i o romském jazyce jak na univerzitní půdě, tak v rámci muzea.

Sociálně-edukační činnost zaměřená na děti z přilehlé městské části, kde ve zvýšené míře žijí romské rodiny – individuální doučování dětí a Dětský muzejní volnočasový klub, cca 50 dětem se věnují dobrovolníci z řad studentů Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně apod., kteří využívají romský jazyk při výuce jako jazyk pomocný. Specifickou oblastí je také pilotní projekt práce s romštinou na základních školách, jehož odborným garantem a hlavním realizátorem je Seminář romistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, jemuž v této věci muzeum poskytuje nezbytnou součinnost v lokalitě Brno.

Odborné konzultace, rešerše, posudky a překlady poskytuje muzeum i v otázce romského jazyka. Muzejní obchod v recepci muzea obsahuje řadu knižních titulů, které obsahují romský jazyk ať už v podobě beletrie či je zpracován odborně jako lingvistické téma.

Slezské zemské muzeum v Opavě se významným způsobem podílí na výzkumu problematiky polské menšiny a polského jazyka v ČR. Ve Slezském zemském muzeu byla již tradičně věnována největší pozornost výzkumu polské národnostní menšiny. Do tisku byly předány dvě obsáhlé studie k historii bezpečnostních složek v době polského záboru českých zemí v letech 1938–1939, jež vznikly v rámci muzejního výzkumu. Publikována byla studie o významném činovníkovi polské menšiny v meziválečném období Józefu Gibiecovi, který byl popraven v bývalém Sovětském svazu; s pomocí tisku byli nalezeni jeho rodinní příslušníci v ČR a Polsku a bylo pro ně uspořádáno vzpomínkové setkání v Českém Těšíně s přednáškou a promítáním dokumentárních filmů.

Výsledky dlouholeté úspěšné spolupráce při hledání příslušníků polské menšiny na Těšínsku, nezvěstných od dob druhé světové války, byly shrnuty v několika studiích a článcích, publikovaných v polském i českém tisku. Výsledky výzkumu obětí tzv. Katyňského zločinu byly u příležitosti 70. výročí nálezu katyňských hrobů prezentovány na přednášce pro *Polský institut a Ústav paměti národa* v Bratislavě, a na zasedání sdružení *Katyňská rodina* v ČR v Českém Těšíně. Pokračovala spolupráce se sdružením *PANT* v Ostravě, jež se zabývá moderními metodami výuky nejnovějších dějin na středních školách, a na portálu *Moderní dějiny* bylo v elektronické podobě zveřejněno několik odborných textů k historii polské menšiny v českých zemích, jež vznikly v rámci muzejního výzkumu. Pro Ministerstvo obrany ČR bylo podáno odborné stanovisko ohledně postavení Poláků z Těšínska v době jejich totálního nasazení na nucené práce v Německé říši.

Památník Lidice, který je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury, spravuje v souladu s usnesením vlády ze dne 4. května 2009 Pietní místo v Letech u Písku. Jeho posláním je péče o uchování trvalé vzpomínky na utrpení Romů internovaných v bývalém cikánském táboře v Letech u Písku, včetně péče a úpravy pietního místa. Rok 2013 přinesl několik zajímavých akcí, ale poprvé v historii správy KP Lety poklesl počet návštěvníků oproti předchozím rokům zhruba ve stejném poměru jako v dalších památnících druhé světové války, tzn. o čtvrtinu. V KP Lety byla zahájena 25. března 2013 již čtvrtá návštěvnická sezóna pod správou Památníku Lidice. Dne 13. května 2013 se uskutečnila vzpomínka na romské oběti z letského tábora na nouzovém pohřebišti v Letech u Písku. Dne 8. července 2013 se v KP Lety uskutečnilo odhalení modelu letského tábora. Dne 1. srpna 2013 večer se uskutečnila v KP Lety vzpomínková akce pod názvem *Uctění obětí romského holocaustu a vzpomínka na zahájení a ukončení provozu cikánského tábora Lety*.

V roce 2013 probíhala také v Infocentru KP Lety výstavní činnost. Konkrétně šlo o výstavy *František Kánský, Fotografická soutěž pro mládež Památníku Lidice* a výstava fotografií *Ozvěny*. Památník Lidice taktéž v roce 2013 vyvíjel vzdělávací činnost (seminář pro pedagogy *Tábory – nástroje persekuce*), a také propagační činnost (například na Mezinárodním veletrhu cestovního ruchu v Brně).

Památník Lidice z podnětu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pokračoval v činnosti *Komise pro vybudování Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu*, kde mohl prezentovat své dosavadní zkušenosti s vedením památníku v Letech, zaměřeného na historii romského holocaustu.

Shromažďování a archivování děl v regionálních nebo menšinových jazycích

- g) budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

Pro účely archivování děl vytvořených v menšinovém jazyce není zřízen samostatný archiv. V rámci dotační politiky Ministerstva kultury jsou však finančně podporovány mj. projekty budování dokumentačních středisek polské a slovenské menšiny a dalších. Informace

o činnosti těchto středisek jsou každoročně publikovány na webových stránkách vlády ve Zprávách o situaci národnostních menšin za příslušné roky.

Kulturní aktivity v dalších regionech

Odstavec 2) Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha, příspěvková organizace Ministerstva kultury (NIPOS), se podílela na plnění článku 12 Charty následovně:

○ Němčina

Impulzy pro umělecké vzdělávání v České republice a Německu – sborník příspěvků z konference. Sborník byl vydán organizací v roce 2013 a shrnuje příspěvky ze stejnojmenné bilaterální konference pořádané ve spolupráci s Goethe Institutem v Praze 27. února 2013. Obsahem sborníku jsou tyto části: 1) stav uměleckého vzdělávání v Německu a v České republice – vstupní přednášky, 2) prezentace osmi modelových projektů (z oborů hudba, tanec, divadlo, kultura a komunita) a 3) oborové, moderované pracovní skupiny – závěry formou přílohy. První dvě části jsou v českém a německém jazyce, což koresponduje s tím, že konference byla dvojjazyčná a referující odborníci byli vyrovnaně zastoupeni z obou zemí.

Články v internetovém časopise *Místní kultura - Evropský den jazyků v Rakouském kulturním fóru v Praze: Impulzy pro němčinu jako cizí jazyk* (2011); Přednášková řada, která přibližuje rakouské poválečné dějiny, má své pokračování i v dubnu (2012).

Národní soutěž amatérské fotografie – v roce 2012 a 2013 se soutěže zúčastnil jako porotce a lektor Jan Schmolling ze Spolkové republiky Německo.

○ Polština

Národní soutěž amatérské fotografie – v roce 2011 byl členem poroty a lektorem Boguslav Michnik z Polska. V letech 2012 a 2013 se soutěže zúčastnil jako lektor.

Celostátní přehlídka středoškolských pěveckých sborů *Opava cantat* – v letech 2011-2013 byl lektorem Waldemar Gałązka z Polska.

○ Slovenština

Za poslední tři roky byla v rámci *Národní soutěže amatérské fotografie* každý rok vyměněna kolekce fotografií se Slovenskem. V rámci toho při prezentaci naší výstavy na Slovensku se každý rok slovensky vyjadřovalo cca 200 představitelů slovenské kultury. V roce 2011 byli slovenskými členy poroty Mgr. Miroslav Zaťko, lektorka PhDr. Zuzana Školudová, lektor Karol Klvaček. V roce 2012 a 2013 se soutěže zúčastnili jako lektoři a porotci PhDr. Školudová a Mgr. Zaťko.

Celostátní přehlídka středoškolských pěveckých sborů *Opava cantat* je určena pro sbory středoškolské mládeže. Nabízí možnost soutěže ve třech obsazeních (sbory smíšené, dívčí a mužské) a nesoutěžního volného vystoupení v rámci přehlídky pro všechny typy sborů středoškolské mládeže. V letech 2011-2013 byli lektory Štefan Sedlický a Janka Rychlá ze Slovenska.

Šrámkův písek je koncipován jako celostátní přehlídka experimentujících divadelních souborů. V letech 2011 a 2012 byl členem lektorského sboru Ján Šimko ze Slovenska.

S.M.A.D. - Setkání mladých amatérských divadelníků, Dílna Šrámkova Písku - Setkání mladých amatérských divadelníků se každoročně koná v Šumperku od roku 1995 a je od roku 2009 vzdělávací částí celostátní přehlídky *Šrámkův Písek* zasahující soubory a frekventanty mladého a experimentálního divadla. V roce 2011 z celkového počtu pěti dílen vedli dvě slovenští lektoři, v rámci doplňkového programu mohli účastníci shlédnout slovenský

dokumentární film o předčasně zesnulém slovenském scénografovi Aleši Votavovi (*Múry sú vysoké a hrubé*) a divadelní představení slovenského souboru *DS Zasesmelendve Nitra – Arto Paasilinna* s inscenací *Príbeh laponského mlynára*. Dílny se zúčastnilo 18 seminaristů ze Slovenska. V roce 2012 vedli slovenští lektori tři dílny z celkového počtu šesti dílen. V doplňkovém programu byl uveden slovenský dokumentární film *HRANA - TOUR 2011 - Pocta Markovi Brezovskému* a inspirativní představení profesionálního souboru *Lod' - Divadlo v podpalubí* s inscenací *NOVECENTO* - legenda o pianistovi. Dílny se zúčastnilo 11 seminaristů ze Slovenska. V roce 2013 z celkového počtu pěti dílen vedli dvě dva slovenští lektori. V doplňkovém programu byla uvedena předpremiéra slovenského filmu *Hrana* a vystoupil *DS Zasesmelendve Nitra* s inscenací *Ohľadom konzumu*. Dílny se zúčastnilo 8 seminaristů ze Slovenska.

Folklorní soubory vystupují pravidelně v rámci *Folklorného festivalu Pardubice - Hradec Králové*. V roce 2011 vystoupil *FS Kopaničiar Myjava*, v roce 2012 *FS Skaličan* a v roce 2013 *FS Rozsutec Žilina*.

V roce 2011 a 2012 se uskutečnil celoroční vzdělávací cyklus *Současné pohybové trendy scénického tance*. Lektori seminářů byli ze Slovenska.

V roce 2012 se konala 26. celostátní přehlídka scénického tance mládeže a dospělých *Tanec, tanec... 2012*. Dva z lektorů seminářů ze Slovenska. V roce 2013 se uskutečnil 27. ročník této přehlídky, ze Slovenska se jí zúčastnili tři lektori a členka poroty.

Dále se uskutečnil jednosemestrální specializační kurs *integrace BMC® do tance*. Lektorkou byla Anka Sedlačková ze Slovenska.

- Články v internetovém časopise *Místní kultura - Richard III. česky i slovensky* (2012); *Slovenský večer věnovaný současné slovenské literatuře* (2012) a *Večery evropské literatury pokračují* (2013).

Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí

Odstavec 3) Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležité místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) prostřednictvím dotačního programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit umožňuje nejen prezentaci souborů ve zmiňovaných menšinových jazycích na prestižních zahraničních festivalech a soutěžích, ale současně významně napomáhá k užšímu sepětí s těmito kulturami a jazyky přímo v zemích, kde tyto působí jako přirozená součást většinové společnosti. Zároveň tím přispívá k účinnějšímu šíření povědomí o české regionální a národní kultuře.

Tab. 26 Podpora zahraničních aktivit prostřednictvím Ministerstva kultury (za sledované období)

Němčina

rok	projekt	organizace / příjemce dotace	dotace (Kč)
2011	IX. Mezinárodní folklorní festival, Německo-Budyšín	Ing. Kouba Vojtěch, Chrást	8 000
	6. Mezinárodní sborový festival, Německo-Lindenholzhäusen	ZUŠ Jižní Město, Praha	38 000
2012	Festival dechových orchestrů, Německo-Thum	Dechový orchestr Haná Uničov	15 000
	17. Mezinárodní festival, Německo-Bad Bramstedt	Sdružení dechového orchestru mladých, Zlín	30 000
	8. Internationale Theater-Festival Donzdorf, Německo-Donzdorf	Ladislav Valeš, Libochovice	15 000
2013	Europäische Jugendwoche 2013, Německo-Burg Ludwigstein	Chrástecká muzika, Chrást	15 000
	14. Europamaisterschaft der Böhmischo-Mährischen Blasmusik, Německo-Ehningen	Jižani, České Budějovice	25 000
	Svítlání na Eurotreff, Německo-Wolfenbüttel	Sdružení DPS Svítání, Praha	30 000
celkem			176 000

Polština

2012	Mundus Cantat Sopot, Polsko-Sopoty	Sdružení DPS Svítání, Praha	20 000
	XXI. Mezinárodní festival folkloru, Polsko-Strzegom	Sdružení rodičů a přátel DFS Jarošáček, Mělník	20 000
	Mundus Cantat Sopot, Polsko-Sopoty	ZUŠ Jižní Město, Praha	35 000
2013	XXVI. Mezinárodní folklorní studentský festival, Polsko-Katowice	Gaudemus, Praha	25 000
	48. Mezinárodní festival sborových písní, Polsko-Miedzyzdroje	Polské umělecké sdružení ARS Musica, Český Těšín	25 000
	Mezinárodní festival pěveckých sborů, Polsko-Toruň	Sdružení přátel DPS Ondrášek z Nového Jičína, Nový Jičín	20 000
celkem			145 000

Slovenština

2011	Liptovské folklorní slavnosti, Slovensko-Liptovský Mikuláš	Dětský folklorní soubor Mladinka, Plzeň	30 000
	Scénická žatva, Slovenko-Martin	MgA. Petr Hašek, Náchod	10 000
2012	6. Mezinárodní sůtaž Slovakia Cantat, Slovensko-Bratislava	Polské umělecké sdružení ARS Musica, Český Těšín	14 000
	Zlatá priadka, Slovensko-Šala	ZUŠ Ostrov	17 500
2013	XV. Akademická Banská Bystrica, Slovensko-Banská Bystrica	Dětský pěvecký sbor Jizerka, Semily	30 000
	XV. Akademická Banská Bystrica, Slovensko-Banská Bystrica	Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice	20 000
celkem			121 500

Článek 13 – Hospodářský a společenský život

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hospodářského a společenského života tyto závazky:

Pro polštinu: odst. 1c); odst. 2e); (celkem 2 body)

Pro slovenštinu: odst. 1c); odst. 2e); (celkem 2 body)

Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků

Odstavec 1) Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že

- c) budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;

V září 2009 vešel v ČR v platnost zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), blíže viz text k čl. 7 odst. 2.

Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích

Odstavec 2)

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že

- e) zajistí, aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.

Ministerstvo průmyslu a obchodu každoročně vydává informační brožuru pro spotřebitele v jiných jazycích než češtině, mj. i v polštině. Ministerstvo také již v roce 2005 (od roku 2009 při České obchodní inspekci) zřídilo *Evropské spotřebitelské centrum*, které se zabývá přeshraničními otázkami, stížnostmi a spory v oblasti ochrany spotřebitele. I zde je možno získávat informace v polském i slovenském jazyce.

Článek 14 – Přeshraniční výměny

Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti přeshraniční výměny tyto závazky:

Pro polštinu: a); b). (celkem 2 body)

Pro slovenštinu: a); b). (celkem 2 body)

Podpora přeshraniční spolupráce

Smluvní strany se zavazují, že budou:

- a) uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;
- b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Ve sledovaném období (v letech 2011 – 2013) nedošlo k zásadním změnám v plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem, Polskem i Německem probíhá dle platných Kulturních dohod i Prováděcích programů.

Ministerstvo kultury se prostřednictvím svého zástupce podílí na činnosti Česko-polské mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci. Komise každoročně sjednává protokol, obsahující plán přeshraniční spolupráce a harmonogram. Plánované přeshraniční výměny jsou podporovány na úrovni krajů nebo obcí, podle jejich významu.

Kulturní výměny mezi Českou republikou a Slovenskou republikou nemají s ohledem na rozptýlení slovenské menšiny v ČR charakter přeshraničních výměn. Jsou uskutečňovány na základě Kulturní dohody a Protokolů o spolupráci sjednaných mezi Ministerstvy kultury ČR a SR. Na jejich základě jsou kulturní výměny podporovány z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury. Vystoupení slovenských umělců v ČR jsou vždy hojně navštěvována příslušníky slovenské menšiny v ČR.